Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…нимай 1921 оной …абриин 21-һээ гарана | № 49 (13538) | 1974 оной февралиин 27, среда | Сэн 2 мүнгэн

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

Коммунист Виктор Ивлевич Бодров Улаан-Үдын станциин локомотивна депогой электровозуудые саг үргэлжэ заһабарилжа байдаг цехэй түрүү слесарьнүүдэй нэгэн юм. Тэрэнэй хүдэлдэг бригада «Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ» гэһэн уряа доро хүдэлжэ байнхай. Бригадынгаа түйлаһан амжалтада нүхэр Бодровой оруулһан хубита ехэ байха. Тэрэ үдэр бүри үйлэдбэриингөө даабарие үндэр сэгнэлтэтэйгээр, саг соонь бүтээжэ байдаг юм. Виктор Ивлевич һаяхан үнгэрһэн областной партийна конференциин делегадаар һунгагдаһан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь Бодров ажал дээрээ.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ЗУҺАГ БҮХЭНҺӨӨ—ХУРЬГАН

Үргэлжэ дуп сагаан саһаар хушагдаһан Баруун-Амгалантын гол зэнхынэ. Эндэ Бэшүүрэй совхозой бэрхэ хонишодой нэгэн Алексей Бадмаевич Батуевай даадаг отарын байра түбхинэнхэй.

Мүнөө тус отарада түл абалгын халуун хаһа түлэг дундаа. Сүүдхэ бүхэндэ 30—40 хурьган абтана. Даб дээрэ хурьгалаад байһан 450 зуһагуудһаань 455 хурьган гараад, нэгэшье түл гарзада ороогүй.

— Нёдондо бидэ Цыпилма нүхэртэеэ хоюулан 715 эмэ түлгэ харууһалжа гараа һэмди. Тэдэнээ гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулжа, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,15 килограмм нооһо хайшалаад, нэмэлтэ түлөөһэндэ 1012 түхэриг абаабди. Үнгэрэгшэ намар тэдээн сооһоо 560 зуһагуудыень илгажа, эхэ хонидой шэнэ ѣтара эмхидхээд, тэрэниие манда даалгаа юм, — гэжэ Алексей Бадмаевич хөөрэнэ.

— Эдээнээ өөһэдөө хонид болгожо, хурьгалуулха һэн хойноо эртэнһээ һайнаар оролдожо адуулаа, таргалуулаа зоп аабзабди даа. Намар ехэ хүйтэн болохоһоо урид һайнаар эдеэлүүлжэ эхилээ һэмди. Тэрэнэй ашаар мүнөө түл һайн абтажа байна, — гэжэ Цыпилма Цыбикмитовна хэлэнэ.

Эндэ хурьга абалсахаар ерэһэп Ульяна Осколкова, Эрдэни Цыденжапов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ.

— Шэнэ түрэһэн зуун зуһаг хонин бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга абаха гэһэн уялгаяа дүүргэхэ аргатайбди гэжэ һананаб. Мүнөө хонин бүхэнһөө хурьган абтанхай. Үшөө саада тээнь 100 гаран зуһаг түрэхөөр хүлеэгдэнэ, — гэжэ ахалагша хонишон нүхэр Батуев хөөрэнэ.

Ажахы соогоо хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ энэ отара даб дээрэ эрхимлэжэ ябанхай.

В. БОРИСОВ.

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой хонишодой бригадануудта шэнэ түл абалга үни эхилэнхэй юм. Һаяын дүнгөөр ахалагша хонишон Иннокентий Мартемьянович Зайцевай харууһалдаг эхэ хонидой отарада 300 гаран хурьган абтаад байна. Түсэбэй дүүргэлтые тодорхойлхо байгша ондо хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, 4 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалжа тушаахын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ тус бригадын хонишод абтаһан түл түрэсэеэ үхэл гарзагүй тэнжээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишод (зүүн гарһаа) И. М. Зайцев А. Д. Зайцев хоёрые харанат.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото

ХҮДӨӨДЭ БАЙНАШ—ТЕХНИКЭ ШУДАЛА

ЗАЛУУШУУЛ ҺУРАЛСАНА

Ороoһо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө Хэжэнгын совхозой ажалшад социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Тэдэнэр шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө хойшо хабарай тарилгада бэлдэхэ, тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар нёдондоноойнгоо амжалтые батадхаха хүсэлэнтэй. КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, совхозой хүдэлмэришэд энэ жэлдэ газар тарялангай продукци бүри ехээр абаха хүсэлэнтэй.

Совхозой үйлэдбэри дээрэ 70 гаран тракторист, дүшөөд комбайнер ажаллана. Тиигэбэшье трактор, комбайнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ гэхэдэ, механизаторнууд дуталдана. Тиимэһээ тарялан дээрэхи хүдэлмэриин халуун хаһадашье зарим трактор, комбайн орой нэгэ халаанда хүдэлгэгдэнэ.

Тиимэһээ үбэлэй сагта, хүнүүдэй яаралтай ажалһаа сүлөө үедэ, залуушуулые механизаторай мэргэжэлдэ һургахада эгээн зохид гээшэ. Энээниие мэдэржэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд (директор Р. Г. Баяртуев, главна инженер Д. О. Гомбожапов, главна агроном Б. Ц. Цыдыпов) механизаторнуудай бүгэдэ нийтын һуралсал эмхидхэхэ талаар ехэ юумэ хэжэ байнхай.

Жэшээнь, совхозой центрһээ 25 километртэ оршодог «Сараанта» гэжэ амаралтын байшанда январиин эхеэр 7 хүниие (техникэдэ дуратай, тэрэниие заа зуу мэдэхэ) 10 үдэр амархаар эльгээһэн юм. Тэдэнэр амаржа байха үедөө үдэр бүри 7 час хэшээлдэ ябажа, комбайнерай мэргэжэл шудалха байһан. Амаралтынгаа һүүлээр шалгалта гаража, комбайн дээрэ ажаллаха эрхэ олоһон байна. Тиимэ мэргэжэл олгшодой дунда автослесарь П. А. Шокунов, жолоошод Д. Ц. Буянтуев, Н. И. Андриевский, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Н. Д. Дубшанов болон бусад бии. Мүнөө эндэ комбайнерай мэргэжэл үшөө 8 хүн шудалха. Эдэнэр һуралсалаа февралиин һүүл багаар дүүргэхэ юм. Март һарада имэ һуралсал үргэлжэлхэ хараатай. Комбайнерай һуралсалые совхозой инженер Д. Н. Бурхиев ударидана, тэндэ багшална.

70 часай туршада комбайнай бүхы нюусые шудалжа шадаагүйшье һаа, нимэ һуралсал һонирхолтой гэжэ ћанагдана.

Энээнһээ гадна 15 хүн трактористын мэргэжэлдэ һуралсана. Эдэнэрэй һуралсаха зохид кабинет түхеэрэгдэнхэй. Тэндэнь харуулан ойлгуулха түхеэрэлгэнүүд бии. Һургагшадаар совхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлнэ. Һуралсагшад зэргэлээд байһан СПТУ-да ошожо, тракторнуудай детальнуудтай танилсаха, тракторнуудые жолоодохо аргатай. Совхозой залуу хүдэлмэришэд Ц. Ц. Дамбаев, Н. Д. Яковлев, Д. Д. Данзанов болон бусад һайнаар һуралсана. Апрелиин һүүлээр шалгалта барижа, механизаторнуудай бүлые нэмээхэнь гээшэ.

С. ХАЛТУЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Табан жэлэй томо барилганууд

ШУБУУШАДАЙ ОРОН ШУУЯНА

Урдуур, хойгуураа олоп сонхотой уга гэгшын шулуун байранууд жэрылдэн, мүн тэнгэри өөдэ ёдойлдоһон үндэр хоолойнууд холоһоо харагдана. Творогово тосхоной хажууда баригдажа байһан нугаһанай фабрикын барилга улам үргэдхэгдэжэ, бүхэли хото город шэнгеэр харагдадаг болонхой.

Хоёр жэлэй саана энэ Кабанскын шубуунай фабрика республикын комсомол-залуушуулай габшагай хүдэлмэриин барилга гэжэ соносхогдоһон байгаа. Тиимэһээ мүнөө эндэ дүршэл шадабари ехэтэй хүдэлмэришэдтэй зэргэлээд, комсомолой путёвкоор ерэһэн залуу хүбүүд, басагад хүдэлнэ. 162-дохи оньһожоруулагдаһан нүүдэл колонныя барилгашад урдань хооһон тала байһан газарта богони болзор соо иимэ ехэ барилга бодхоогоо.

Энэ фабрика хүсэндөө хүргэгдэхэдөө жэл соо 2000 тонно нугаһанай мяха, 78 тонно шубуунай хөөбэр нооһо, 700 тонно үдэ дали болбосоруулха байна. Мүнөө тэрэнэй барилга үшөө хүсэд дүүргэгдээгүйшье һаа, түрүүшын ээлжээнэйнь барилганууд бүтээгдэжэ, гүрэнэй комиссяар абтаад, продукци үгэжэ эхилээ. Фабрика түрүүшын 2436 центнер шубуунай мяха Эхэ орондоо үгөөд байна.

Барилгын болзорые түргэдхэхэ, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха талаар ажалай эмхидхэл һайжаруулһанай, шэнэ түрүү онол арганууды хэрэглэдэг болоһоной ашаар һүүлэй үедэ ехэ юумэн хэгдээ. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ энэ промышленна предприятиин гол түхэл элеэр харагдадаг болоно байнхай. Шубуунай 27 ехэ байранууд, инкубатор, мүн байрануудые халуун уһаар дулаасуулха котельнэ, муухай уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ хамһабариин олон цех баригдаа. Бухыдөө гурбан жэл соо гол фондынь 7 миллион түхэригэйнь хүдэлмэри хэгдээд байна.

Эндэхи барилгашадай коллектив нёдондо КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа, Буряадай барилгын управлениин дамжуулгын Улаан тугта хүртөө юм.

Тус ПМК нёдондо барилгахабсаралгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулжа, 52 мянган түхэригэй гүрэнэй мүнгэ зөөри алмаа. Элдэб урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые ажалда нэбтэрүүлһэнэй ашаар 25 мянган түхэригэй ашаг үрэ оруулаа. Илангаяа Н. М. Белецкий гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Мүн штукатурщигуудай, плиточнигүүд болон бетонщигуудай бригаданууд (бригадирынь М. С. Чехина, А. С. Рогов) бүхы хүдэлмэреэ һайн шанартайгаар, түргэнөөр бүтээнэ. Комсомол-залуушуулай дундаһаа Анатолий Поплевин, Любовь Ткаченко гэгшэдэй даадаг бригаданууд түрүү гэжэ тоологдоно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ нугаһадай шэнэ хото шууятай болоно эхилээ юм. Һайнаар түхеэрэгдэһэн байранууд соо 6 мянган эмэ нугаһад оруулагдаа. Шубуудай байра сэбэрлэхэ, үндэгэнүүдыень суглуулха хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Шубуушад Е. М. Врорушина, А. Г. Бояркина, комсомол-басаган В. Бусовикова үдэр бүри 5400 үндэгэ суглуулна.

— Бидэ мүнөө февралиин эхеэр гурба удаа—хамта 50 гара мянган үндэгэ дальбараа болгуулхаар инкубаторта хээд байнабди. Тэдэнһээмнай түрүүшын дальбараанууд мартын 1-һээ хойшо гараха юм. Нугаһанай дальбараануудые дэгжээхэ, томо болгохо тусхай байра түхеэрэгдэжэ байнхай. Инкубаторайнгаа хүдэлмэрилэгшэд тусхай курсада һуралсажа, мүн Кабанскын совхозой суута шубуушан Н. А. Анохинагай дүй дүршэлтэй танилсаа, — гэжэ фабрикын директор Г. М. Воронин хөөрэнэ.

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон, парти, правительствын тогтоолые һайшаан дэмжэжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, Кабанскын нугаһанай фабрикын коллектив дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ 12 мянган центнер шубуунай мяха гүрэндөө үгэхэ зорилго урдаа табла.

Тиигэбэшье шэнэ фабрикын ажалда дутуу дунда юумэн, үшөө хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии. Хүдэлмэришэдөөр, автотранспортаар дуталдана. Уһаар хаһа сагтань таһалгаряагүй хангаха асуудал үшөө шиидхэгдээгүй.

Бии байһан дундаяа түргэн усадхажа, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула тус коллективэй эршэмтэйгээр ажаллаха байһаниинь элитэ.

А. МЕЩЕНИН.
аймагай «Байкальские огни» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ДУТАГДАЛНУУДҺАА—ҺУРГААЛ

Һаяхан Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой хамтын суглаан боложо, колхозниигууд үнгэрһэн жэлэйнгээ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн байна. Эндэ колхозой түрүүлэгшэ Ц. Ш. Бальбаров тоосоото элидхэл хээ.

Үнгэрһэн жэлдэ сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, колхозой түрүүшүүл яһала амжалтатайгаар хүдэлжэ гараа. Галбайн отделениин механизаторнууд гектар бүриһөө 16 центнер таряа ургуулжа абаа һэн. Һаалишад Д. Дарбалаева, Д. Плашкинова гэгшэд амжалтатайгаар ажаллажа, гүрэн түрын дээдэ шагналда хүртөө. Колхоз бүхы дээрээ гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэө. Галбайн отделениин малшад Сыренов, Ивахинов гэгшэд даажа абаһан малаа һайнаар харууһалдаг.

Тиигэбэшье колхозниигууд гол анхаралаа ажахыдаа бии байгаа дутагдалнуудта хандуулаа. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз гарзатажа гараһан байна. Гансал орооһо тарянһаа 41 мянган түхэриг сэбэр олзо абтаһан байха юм.

Илангаяа ехэ дутагдалнууд мал ажалда үзэгдэнэ. Нёдондо колхоз гүрэндэ һү, нооһо худалдаха арадай ажахын түсэб дүүргээгүй үлөө. Адууһа мал, тугал, хурьгад олоороо үхэл гарзада ороһон байна.

Ургаса хуряалгын үедэ зарим механизаторнуудай ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһан дээрэһээ энэ шухала хүдэлмэри ехээр унжагайрһан, орооһо тарян гээлтэ хоролтодо ороһон байха юм.

Мүн алмалта арьбалалта хэхэ талаар колхозой правлениин зүгһөө шанга хэмжээ абтаагүйһөө продукци үйлэдбэрилгэдэ үлүү ехэ гаргаша хэгдэнэ, продукциин өөрынь үнэ сэн угаа ехэ болошоно. Жэшээнь, центнер һүнэйнь өөрынь үнэ сэн аяар 24 түхэриг 96 мүнгэтэ болошоо. Колхозой мүнгэ зөөри гаргашалгадашье ехэ дутагдалнууд үзэгдөө. Энээн тушаа колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ К. Сороковиков хэлээ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн колхозой экономист Е. Гулгонов, Таһархайн отделениин барилгашадай бригадын бригадир Д. Ирушенов, Галбайн отделениие эрхилэгшэ Д. Будаев гэгшэд колхозой үйлэдбэридэ бии байгаа дутагдалнуудта тогтохо зуураа, саашадаа ямар хэмжээнүүдые абаха тухай дурадхалнуудые оруулаа. Колхозой зарим гэшүүд хэтэрхы олон мал барижа, нийтын малай тэжээл хонжоно гээ.

Энэ жэлдэ малай тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абаха тушаа үгэ хэлэһэн лэ хүн тэмдэглээ. 1974 ондо 40 мянган центнер үбһэ, 15 мянган тонно силос бэлэдхэжэ абаха гэлсээ. Тиимэһээ тарялан, сабшалангаа һайса утэгжүүлхэ, шулуу шохойһоо, түгсүүлһээ сэбэрлэхэ тухай олон дурадхал ороо. Тэрэшэлэн колхозниигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, ажалай журам бэхижүүлхэ тушаа хэлсээ.

Б. БИРБАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

ХУРЬГАД ӨӨДЭРГЭН

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон совхозоймнай хонишод абаһан уялгаяа бэелүүлхын түлөө бүгэдөөроо тэмсэжэ байна. Энэ жэлдэ арбаад мянган хурьган абтахаар хараалагдаһан байбал, мүнөө 6 мянга гараниинь абтанхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ түрүүшын зуутан тодорбо. Ахалагша хонишод Пунсук Жамбаловай, Цырендоржо Чимитовэй отарынхид зуун хонин бүриһөө 100 хурьгатай болонхой. Мүн Юрий Тыгшеевэй, Ойдоп Тагаровай, Самбу Сойжиповай, пенсионер Норбо-Самбу Бадмаевай отарын хонишод энэ хэмжээндэ хүрэхэеэ байна.

Энэ жэлдэ хонид тарган, хурьгад өөдэргэн. Мүнөө эхэ хонин бүридэ үбһэ, һолоомо үгэхэһөө гадна, сүүдхэдэ 500 грамм таряа талханай зүйл эдюулэгдэнэ. Тиигэжэ хонишоднай урдаа табиһан зорилгонуудаа хүсэд бэелүүлхээр.

С. ЖАМСУЕВ,
Анаагай совхозой директор.

Хори.

ХОНИД ОЛООРОО ЭХИРЛЭНЭ

РЕПОРТАЖ

Тэрэ саана Сэлэнгэ мүрэнэй ошотоһон сахариг. Тэхойнууд наранай туяада шэл мэтэ ялбайн харагдана. Тойроод бамбагар саһан хүнжэлдэ хушагдаһан тунга һайхан дайда.

— Эртэхэнһээ эхилжэ хорон жабар үлеэбэ. Хии бараан хүдэлжэ, харгы замыемнай хаажа магад, — гэжэ аянаймнай хани, Сэлэнгын совхозой главна зоотехник Пётр Маркович Маланов хүнгэн машинынгаа газ нэмэжэ, шадал соонь табиба.

Үбэр-Бэлюутын арьбан нюруүе дабажа, урда зүг барин ошоһоор шэдхэ бүтүү ойн хаяада тулабабди. Эндэ түбхинэһэн айлай шэнээргэ байшан гэрһээ дабирхайтай түлеэнэй хара утаан бушхана. Нарһан тужын үбэртэ, арюухан булагай захада һэльбэгдэн заһабарилагдаһан хото хорёонууд элихэн харагдаадхиба. Хониной байраһаа үргэлжэлүүлэн баригдаһан ууҗам ехэ хашаа соо сэл ногоон, шэмэтэй үбһэнэй, һолоомоной ута сомоонууд жэрылдэнэ.

— Яагаа зохид байра гээшэб? Эзэдтэйнь уулзаа һаа, — гэхэдэмнай зоотехник машинаа байлган сасуу:

— Нарин нютаг ерээбди. Эндэ манай совхозой эрхим хонишод Шэрнин Будаевич Очиртаров, Анна Очиртарова гэгшэд ажаллана. Эдэ нүхэднай үбэлэй шэрүүн хүйтэниие, шэнэ түл абалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаа юм, — гэжэ сортоотоихон дуугарба.

Удабашьегүй бэрээлжэхэн бата бэетэй, хүбэнтэй хубсаһа үмдэһэн, малгайнгаа хасабшануудые өөдэнь татажа уяһан, хүдэр улаан шарайтай ахалагша хонишон Шэрнин Будаевич Очиртаров гэгшэтэй танилсабабди. Тэрэмнай бодолгото болон байтараа:

— Хониднай яаха аргагүй олоороо түрэжэ эхилээ, хори-гушаар адхарна. Үдэр, һүни илгадгүй ажаллаха халуун хаһа тулажа ерэбэ Абиртажал байнабди. Тэрэ, дуулана гүт, ээлжээ эхигүй маарал дахыень, — гэжэ дуугараад, хотон тээшээ яаралтайхан гэшхэшэбэ.

Хашаан соо эдеэлжэ байһан, һаяар хурьгалха эхэ хонидынь харахада, яашагүй тобирнууд, хүсэ шадалаар һайнууд. Хэдэн арбаад хобоо хобтонууд соо шулуун дабһан, модоной шэлбүүһэн, үбһэн гэхэ мэтэ тэжээл харагдана. Үбһэ, һолоомошье яһала зөөгдэһэн, багсаахада, түл абалгын хаһа соо хүрэхэ юм хаш. Һайса шабагдаһан хотон соонь дулаан, хуурай хохир жэгдэхэнээр тараагдаһан, шииг нойтогүй. Энэ ехэ хотоной һаруул таһаг дотор табан зуугаад хурьгад эхэнүүдтэеэ амяарлагдаһан. тусхай таһалганууд соо үбһэ эдинэд. Бишыхан хөөрхэн хурьгад өөдэргэн, һэргэлэн юумэд маарал дана. Зарим тэбээрһэн, тэнжэһэниинь хаамагууд соогоо дэбхэрэлдэн, тангаршаан наадаха юм.

Эдэнэй түргэнөөр тэбээрхэ, тэнжэхэ гээшэнь гайхалтай. Теэд ямаршье амитанда сэбэр уһан, шэмэтэ тэжээл, зүб харууһалга хүсэтэй юм байна. Үбэлэйнгөө хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлнэд. Энэ аргаар харууһалхада хурьгад эхэтээ суг байжа, түргөөр томо болодог. Түрүүшын 5—6 хоног соо нарай хурьгад эхэтээ сугтаа тусхай таһалгада байлгагдадаг. Эхынь хурьгаяа һайнаар абаһан хойно нарай хурьгадые 5—10, һүүл һүүл тээшээ гуша-дүшөөрнь илганад.

Хамтадаа Шэрнин Очиртаровай отарада 596 эхэ хонид харууһалагдадаг. Хонидынь жэлэй түрүүшын кварталда һурьгалхаар үрэжүүлэгдэнхэй. Энэ хүдэлмэриие Очиртаровай отарынхид өөһэдөө хэһэн байха юм. Тиимэһээ хонидой һубайрха ушар үзэгдэхэ ёһогүй. Хонин бүриһөө хурьга абтахал байха.

Эдэ хонишодой ажал тухай хөөрыт гэнэ гүт? — гэһээр Маланов улаан гадартай блокнодоо иран һуутараа, иигэжэ хөөрэбэ. — Шэрнин Будаевич хани нүхэр Аннатаяа хонин ажал дээрэ арбэ гаран жэл ажаллаһан, дүршэлөөр баян, хуушанай хонишод юм. Эдэмнай Сэлэнгын аймагай хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсана. Үнгэрэгшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалһан байна. Энэ жэлдэ мүн лэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгатай. Энэмнай гайтайхан хэрэг. Теэд Шэрнин Будаевич зориһондоо хүрэхэ, зууһанаа алдахагүй хүн.

Мүнөө Очиртаровай харууһалдаг хонидһоо зуун гушаниинь эхирлэнхэй. 440 эхэ хониһоо 570 хурьга абтаад байна бшуу. Иимэ амжалтанууд үсөөхэн тохёолдодог гээшэ. Бидэнэр гайхаһандаа:

— Шэрнин Будаевич, энэ жэл ямар уялгануудые абанхай гээшэбта?

— Харууһалжа байһан зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха уялгатайбди. Энэ хараа түсэбөө бэелүүлхын тулада урда жэлнүүдэйнгээ дүй дүршэлые дүүрэн хэрэглэн, ажалдаа эрхим амжалта түйлахын түлөө тэмсэжэл байнабди. Теэд түйлаһанаараа һанаагаа амарангүй ходол урагшаа эрмэлзэжэ, зүдхэжэ ябаха һанаатайбди. Бүхы юумэн гээшэ ажал хүдэлмэриин, тэмсэлэй ашаар бүтээгдэдэг ха юм. Юһэдэхи табан жэлэй алтан жасада манайшье хубита орохол байха, — гээд, тобшохоноор тэрэ мэдүүлээ һэн.

Р. БАЛДАНОВ,
журналист.

ЭНЭ ТАСС ДОНИН

…АГОРНО-КАРАБАХСКА …ВТОНОМИТО …БЛАСТЬДО

…радуудай хани …рисаанай орден …барюулагдаба

…ЕПАНАКЕРТ. (Азер…анай ССР). (ТАСС). …рно-Карабахска автоно… областьдо Арадуудай …рисаанай орден ба…ялагда зорюулагдажа, … Нагорно-Карабахска …ной комитедэй, облас…алшадай депутадуу… Соведэй хамтын баярай … февралиин 25-да эн…болоо.

…ПСС-эй ЦК-гай Гене… секретарь нүхэр …И. Брежнев түрүүтэй …С-эй Центральна Коми… Политбюроо хүндэтэ …диумдэ ехэ дэбжэлтэ…р һунгабад.

…эр дээдын шагналда …энтэйнь дашарамдуу… Азербайджанай ССР-эй …стрнүүдэй Соведэй Тү…гшэ А. И. Ибрагимов …С-эй Центральна Коми…, СССР-эй Верховно … Президиумэй ба …стрнүүдэй Соведэй, …С-эй ЦК-гай Генераль… секретарь нүхэр … И. Брежневэй үмэнэһөө …ай суглаанда хабаадаг…ые, тэдээгээр дамжуу… областиин бүхы ажалша… …һэн зүрхэнһөө халуу… амаршалба.

…бластине Арадуудай ха…рисаанай орденоор шаг… тухай СССР-эй Верхов… Соведэй Президиумэй … уншаад, сугларагша… …эрьемэ альга ташалган … областиин тугта орден …

…эр дээдын шагналайнь … баярай суглаан дээрэ …алэгшэд КПСС-эй …тральна Комитедтэ, …Р-эй Верховно Соведэй …диумдэ, Совет прави…ствада, КПСС-эй ЦК-гай …ральна секретарь нүхэр …И. Брежневтэ баяр баяс… хүргэһэн байна. На…о Карабахай ажалшад … үндэһэ яһатанһаа бүри… Совет Эхэ оронойнгоо … шадалые арьбадхалса… дүрбэдэхи, тодорхойлхы …, мүн бүхы түсэбтэ та… жэлэй даабаринуудые, …нуудые нэрэтэй соло…оор дүүргэхэ юм гэжэ … Коммунис партияа, …ет правительстваа най…улба.

…арай суглаанда хабаа…шад КПСС-эй Централь… Комитедтэ, СССР-эй …ровно Соведэй Президи…, СССР-эй Министрнүү… Соведтэ эльгээгдэхэ …шалгын бэшэгые ехэ …тэйгээр абаһан бай…а.

Мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ

УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭБДИ

Манай Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа амжалта туйлаһан байна. Продукци үйлэдбэрилэн гаргаха 1973 онойнгоо түсэб үлүүлэн дүүргээбди.

Социалис мүрысөөндэ оролсоһон цехүүд, участогууд болон бригадануудай олон коллектив жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй ажалай дүнгүүд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ амжалтатайгаар ажаллаха арга нүхэсэл олгоһон байна.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгын, Арадай ажахын 1974 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын ба транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолой бүүлгабари «Партиин этигэл найдабарие эршэтэ ажалаараа харюулая» гэһэн томо, аржыса бэшэгдэһэн гаршаг доро үгтэнхэй. Тиихэдэ заводой цех бүриин абаһан социалис уялганууд һайнаар шэмэглэгдэн гоёогдоһон тусхай самбар соо няалгаатай байдаг. «Эдэнэр мүнөөдэр түрүүлжэ ябана», «Манай түрүүшүүл», «Социалис уялгануудай гүримүүд» гэхэ мэтэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд цех бүридэ бии юм. Тэрэшэлэн элдэб нэрэтэй ханын газетэнүүд цехүүдээр гаргагдана. Тэдэ газетэнүүд соо цехэй коллективүүдэй ажалай амжалтанууд, ажалдаа хайша хэрэгээр хандагшад тухай гол түлэб бэшэгдэдэг. Сахилгаан хуудаһые манай партийна болон профсоюзай организацинууд зүбөөр хэрэглэжэ шадана гэхэдэ алдуу болохогүй. Нэгэдэхеэр, ажалай журам эбдэгшэд энэ хуудаһые эгээн түрүүн шэмэглэдэг. Хоёрдохёор, халаан соогоо эрхим амжалта туйлагшад мүн лэ энэ хуудаһаар олондо мэдээжэ болодог юм. Иимэрхүүгээр харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые өөрынгөө хүдэлмэридэ хэрэглэжэ шадабал, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, ударидаха хэрэгтэ тон ехэ туһатай гэжэ тоолодог байнабди.

Заводой хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ 1974 оной социалис уялганууд баталан абтаһан байна. Продукци үйлэдбэрилэн гаргаха, худалдаха түсэбөө, 1973 онтой сасуулбал, байгша ондо 15 процентээр, ажалай бүтээсэ 6,9 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ тус уялга дотор хараалагдана. Тиихэдэ заводой хүдэлмэришэд урлан наринжуулгын 120 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 57 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ туйлахабди гэжэ шиидэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые зүбшэн хэлсэхэ үедөө олон цехүүд, участогууд, бригадануудай коллективүүд угтамжын түсэбүүдые абана. Жэшээлхэдэ, гурбадахи цехэй коллектив дүрбэдэхи цехэй коллективые мүрысөөндэ уряад, продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө декабриин 25 болотор дүүргэхэбди гэһэн уялга абаа.

Заводой гурбадахи цехэй токарь, коммунист М. Г. Рандин продукци үйлэдбэрилхэ өөрынгөө түсэб 106 процент дүүргэхэб, ажалай бүтээсэ 3 процент дээшэлүүлхэб, 2 залуу хүдэлмэришэнииие мэргэжэлдээ һургахаб гэһэн уялга абаһан байна. Энэ һайхан үүсхэлыень заводой хүдэлмэришэд олоороо дэмжэжэ байнхай.

Заводой комсомолшууд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ туһалха уялга абаа.

Хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошохо, ажалай журам эбдэхэ ябадалые усадхаха зорилготойгоор судна хабсаргагшадай бригадир нүхэр Корытовай, участогай мастер нүхэр Гусагай үүсхэлээр табан жэл соо нэгэл коллективээрээ, ажалай журам нэгэшье эбдэнгүйгөөр ажаллахабди гэһэн уялгань завод соогоо үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Социалис мүрысөөндэ илагшадые ямараар урмашуулдаг тухай хэдэн үгэ хэлэе. Һарын дүнгүүдэй ёһоор, түрүү һуури эзэлһэн цехүүдэй, участогуудай коллективүүдтэ заводой дирекциин, партбюрогой, завкомой, комсомолой комитедэй дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи һуури эзэлһые гэршэлһэн үнэмшэлгэ мүнгэн шантайгаар барюулагдадаг. Жэлэй туршада социалис мүрысөөндэ шалгарһан цехүүд, участогуудай коллективүүд арбан гурбадахи салингаа бусадһаа 25 процентээр ехээр абаха гэжэ хараалаанхай. Тиихэдэ курортдо амарха, орон соогуураа аяншалха түлөөһэгүй путевко үгэхэ, ажалай алдар солын дэбтэртэ бэшэхэ, «Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгтэ хүртөөхэ гэхэ мэтэ урмашуулга хэрэглэдэг байнабди. Олонхи ушарта һиилэн бэшэгдэһэн тусхай бэлэгүүд (час, транзистор гэхэ мэтэ) баярай оршон байдалда барюулагдадаг.

Мүнөө дээрээ 1974 оной угтамжын түсэбүүд ба социалис уялгануудые баталан абалга дүүрэнтэжэ, социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэг улам һайжаруулха хэмжээ ябуулганудые бэелүүлжэ байнабди.

Заводой коллектив юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй ажалай вахтада жагсаад, урдаа табиһан зорилгонуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхээр зэһэнхэй.

В. СТУДЕННИКОВ,
Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой завкомой түрүүлэгшэ.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЙМАГАЙ СОВЕТ

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Эндэ аймагай профсоюзуудай организацинууд хоорондын нэгэдэмэл конференци боложо үнгэрөө. Конференцидэ эхин организацинуудһаа һунгагдаһан ерэ шахуу делегат КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгатай, промышленностиин, барилгын, транспортын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолтой дашарамдуулан, аймагай профсоюзай организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй райкомой секретарь Д. Д. Дагбаевай энэ асуудалаар хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Анаагай совхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыренова, Хандагайн леспромхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ И. И. Кащеев, «Бурсельхозмонтаж» трестын Хориин ПМК-гай начальник И. И. Шолен, Дээдэ-Үдын леспромхозой слесарь Н. С. Объедков, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. А. Тулохонов, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Г. А. Салдуева гэгшэд хабаадалсаа.

Облпрофсоведэй президиумэй гэшүүн, хүдөө ажахын, бэлдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй обкомой түрүүлэгшэ С. Б. Бальжинимаев энэ конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсажа, мүн үгэ хэлэһэн байна.

Энэ конференци дээрэ профсоюзууд хоорондын аймагай совет шэнээр байгуулагдажа, тэрэнэй состав һунгагдаа. Аймпрофсоведэй президиумэй түрүүлэгшээр Аюржана Жимбеевич Абидуев һунгагдаһан байха юм.

УЛААН-ҮДЫН нарин сэмбын фабрикада эршэтэ ажалай жолоо барнһан хүнүүд олон. Елена Кушнарёва эдэнэй нэгэн болоно.

Тэрэ нёдондо жэлэйнгээ даабарие — 110 процентээр, түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй даабарие декабрь һарада дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 2.155 метр бүд нэхэһэн байна. Продукциинь шанар эрхим һайн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Елена Кушнарёва.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Хэблэлэй асуудалаар

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ БА АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭ

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй гараһаар хоёр һара тухай саг үнгэршэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ туйлай ехэ политическэ болон ажалай дэбжэлтын оршон байдалда колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай дунда социалис мүрысөөн хаа хаанагүй үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэржэ байнхай. Энээнэй ашаар үдэрһөө үдэртэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоо улам олошорно, ажалай шэнэ онол арганууд мүндэлнэ, хүдөөгэй, городой ажалшадай эдэбхи оншотойгоор бадарна.

Социалис мүрысөөнэй удха шанар, тэрэнэй дүүргэдэг үүргэнь хэндэшье мэдээжэ юм бээз. Социалис мүрысөөн хүдэлмэришэд болон таряашадай зохёохы эрмэлзэл бадаруулдаг, шэнэ юумэ үүсхэгшэдые, урлан наринжуулагшадые, ухаалан зохёогшодые хүмүүжүүлхэдэ туһалдаг хурса зэбсэг байһаниинь мүн лэ эли. Тиимэһээ манай парти, правительство энээндэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг гээшэ. В. И. Ленинэй тодорхойлһоной ёһоор, социалис мүрысөөнэй гол ёһо хадаа тэрэниие олондо мэдээжэ болгохо, үрэ дүнгүүдыень сасуулан харуулха эрилтэ болоно. Энэ ушарһаа аймагай газетэнүүд тон ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой юм. Тиигэхэ зуураа ажалай түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэдэ онсо анхарал хандуулжа, тэрэниие хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй.

Энэ талаар хаража үзэхэдэ, манай республикын аймагай газетэнүүд яһала ехэ юумэ хэнэ гэжэ тэмдэглэхээр. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай «Зэдын үнэн», Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец», Хяагтын аймагай «Ленинэй туг», Түнхэнэй аймагай «Саян» болон бусадшье газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ ажалай түрүү дүй дүршэл, онол арга үргэнөөр харуулагдажа байдаг. «Табан жэлэй түрүүшүүл», «Ажалай баатарнууд», «Түрүүшүүл тухай хөөрөөн» гэхэ мэтын гаршагуудые хэрэглэжэ, түрүү зоной дүй дүршэлые харуулдаг заншалтай байха юм.

Онсолон харуулхын тулада Сэлэнгын аймагай «Улаан Сэлэнгэ» газетын энэ талаар юу хэдэг байһыень хараад үзэе. Энэ газетын хуудаһануудта хирэ-хирэ болоод лэ гаргагдажа байдаг «Түрүү дүй дүршэлэй хуудаһан» удха түгэлдэр, уран хурсаар бэшэгдэһэн байдаг. Ажалдаа эрхимлэжэ, шалгаржа ябаһан малшад, механизаторнууд, модошод, шахтёрнууд тухай зураглахадаа, тэдэнэрэй баян дүй дүршэлые тоб байса харуулхые ехэ оролдодог. Тиихэдээ хүн бүхэнэй ажалай оньһон аргые, «нюусые» гүнзэгыгөөр харуулжа шададаг гэжэ тэмдэглэмээр.

Энэ аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута һаалишан Д. Ж. Цырендоржиева, Галуута-Нуурай солото шахтёр А. В. Елецкий, Сэлэнгын совхозой ахалагша хонишон А. М. Акулов тухай бэшэгдэһэн зураглалнуудые тон һонирхожо уншахаар. Туһатай, анхармаар юумэн яһала бии. Жэшээлхэдэ, нүхэр Акуловай дүй дүршэл харуулһан хуудаһан «Эгээл зохид болзорто», «Амжалтын эрхэ нүхэсэл», «Хонидоо адуулжа һураха», «Ажалайнгаа дүн хараха» гэһэн бүлэгүүдһээ бүридэнэ. Ганса гаршагуудыень харахада, юун тухай бэшэһэниинь, ямар юумэндэ гол анхаралаа хандуулһаниинь элирнэ.

Мүн Сэлэнгын суута һаалишан Н. Л. Тадвашкинагай алдар нэрэнь олондо мэдээжэ болоһоор үнинэй. Надежда Лазаревна ажалдаа дүршэһэн, гаргуу бэрхэ, түгэс шадабаритай болоһон хүн. Тиимэһээ тэрэнэй дүй дүршэлые наринаар шэнжэлжэ, тусгаар хуудаһан болгон бэшэжэ, олоной анхаралда табиһаниинь тон һайшаамаар гэжэ һанагдана. Имагтал Тадвашкинагай ажал хэрэг тухай газетын хуудаһанууд дээрэ тобшохоноршье һаань, ходо бэшэжэ байдаг гэжэ тэмдэглэмээр.

Иимэ жэшээ баримтанууд бусадшье газетэнүүдэй хуудаһануудые иран харахада яһала бии. Жэшээлхэдэ, «Зэдын үнэн» газетэ гансал түрүү зоной дүй дүршэл харуулаад лэ орхидог бэшэ, харин бригада, фермэнүүдэй, элдэб коллективүүдэй дүй дүршэл харуулхые оролдодог байха юм.

Газетынгээ һүүлшын номернуудай нэгэндэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һүү һаалиин фермын ажал хэрэг харуулһан хуудаһа барлажа гаргаа. Тус фермые даагша нүхэр Югова ажалаа хайшан гэжэ эмхидхэдэг тухайгаа хөөрэхэ зуураа, экономическа асуудалнууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. «Үйлэдбэрие комплексноор оньһожоруулан томодхоходо, экономическа талаараа ехэ ашатай байна,— гэжэ тэрэ бэшэнэ. Үнэхөөрөө, оньһожоруулагдамал фермэдэ гаргаша багатай, хямда сэнтэй һүнэй һаагдадаг байһаниинь тус коллективэй ажал дээрэһээ элеэр харагдана. «Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2.108—2.209 килограмм һү һаанабди...» — гэжэ тэрэнэй бэшэһыень дээрэ дурсагдаһан статья соонь уншахат.

Мүн энэ аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев мүн лэ дүй дүршэлөөр баян, ажалай өөрын онол аргатай болоһон хүн. Тиимэһээ тэрэнэй ажал хэрэгүүд тухай «Зэдын үнэн» саг үргэлжэ бэшэжэ байдаг.

Үнгэрэгшэ һарын һүүлээр багта Гасарун Лубсановичай «Гээгдэлдэ ороһон хонишодой бригаданудые шефтэ абая!» гэһэн нээмэл бэшэгые редакциин хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэжэ гаргаа. Нүхэр Рабдаевай гаргаһан энэ үүсхэлые партиин райкомой бюро дээрэ хэлсэжэ, тэрэниие дэмжэһэн тогтоол абаад, «Рабдаевай үүсхэлые үргэнөөр дэмжэхэ» гэжэ гаршагтай түрүү бэшэг тунхаглаа һэн.

«Мүрысөөнэй уряа — түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ» гэһэн ниитэ гаршагтай хуудаһан эндэ гаргагдадаг болонхой. Энэ мэтэшэлэн хэмжээ ябуулганууд аймагай хонишодой дунда социалис мүрысөөнэй бүри үргэнөөр, дэлисэ ехэтэйгээр дэлгэрхэдэнь сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэхэ байһаниинь элитэ.

Гадна Улаан-Үдын аймагай «Коммунизмын ... Мухар-Шэбэрэй ... «Ленинэй зам», Ху... най аймагай «Ху... галнууд» газетэнүү... талаар ябуулһан х... риинень тэмдэглэмээр... һанагдана.

Гэхэтэй хамта дут... да юумэнүүд огто үгы... хэлэжэ болохогүй. ... аймагай «Шэнэ Үдэ»... гажанай аймагай «Б... най үнэн». Захаамин... магай «Ажалай туг»... жэнгын аймагай «Х... гол» газетэнүүд түрү... дүршэл, эрдэм наук... лалтануудые үшөө... харуулна. Олон уш... рүү дүй дүршэлые ... гөөр шэнжэлжэ, оло... харалда табихын ... ажалай түрүүшүүлһ... шээ абан хүдэлхыень... лаад, хэжэ байгаа ... риинень тоо, баримтан... процентнүүдээр хар... лэ орхижорхино.

Мүн социалис уял... дай дүүргэлтые шал... гэжэ хэлэлтэй боло... шээлхэдэ, Захаамин... магай «Ажалай туг» ... Дүтэлүүрэй совхозой ... дэхи отделениин һү ... фермын малшадай 19... до абаһан социалис ... нууд тухай яһала ... бэшэжэ, энэ жэлэй ... гаар гаргаа һэн. Тэд... болотор тэдэ уялг... хэр зэргэ дүүргэжэ ... тухайнь оройдоо ... байһаниинь голхормо...

Энэ газетэ «Хүн... заян» гэһэн ниитэ ... доро ажалай түрүүш... хай, тэдэнэй дүй дүр... хай яһала зохидоор ... эхилһэн аад, мүнөө ... энээн тухайгаа огто ... жархёо гү гээд ла... Юуб гэхэдэ, энэ гаш... ро һүүлэй үедэ нэгэ ... териал гаргагдаагү... юм. Иимэрхүү дутаг... садшье газетэнүүдтэ ... жэ тэмдэглэхэл ... Мүн ажалшадай сур... дэлдэг нүхэд тухай ... шэһэн матерьялнууд... үсөөнөөр толилогдо... хэлэхэ ёһотойбди.

Социалис мүрысөөн... ажалай түрүү дүй д... тухай манай хэблэл ... гэлжэ бэшэжэ байха ... тэй. Энэ хадаа гол ... дэйнь нэгэн байха ... болоно. 1973 ондо ... эй ЦК-гай абаһан «... ССР-эй хэблэл ба с... мүрысөөнэй асууда... тухай тогтоол соо эн... шаа тоб байса хэл... байдаг.

Социалис мүр... ябасые харуулхын... жуугаар түрүү дүй д... гээшые олоной анх... саг үргэлжэ табиха... гэһэн эрилтэ гол һу... дай нэгые эзэлнэ. М... тиин ЦК-гай зааһа... политическэ болон ... эдэбхи, түрүү ажал... шэн габьяата хэрэг т... һайн һайхан абари за... жэ шанар, түхэл н... манай харааһаа ... ёһогүй. Юһэдэхи таба... лэй тодорхойлхы, дүр... жэлдэ габшагайгаар ... жэ байгаа ажалай ... нууд, шэнэ, туһа ехэт... хэл гаргагшад, эрх... ябаһан коллективүү... уран хурсаар, удха т... рөөр, тон һонирхол... хөөрэжэ байха гээшэ ... хүдэлмэрилэгшэ ... нангин уялгань боло... мэһээ энэ уялгаа ... дүүргэхээр хүдэлхэ ... бди.

Ив. ОЧИР...
КПСС-эй обк... хэблэлэй секторые да...

НЮТАГТАА ХҮНДЭТЭЙ

Прибайкалиин аймагай Зырянск тосхондо эбтэй эетэй бүлэ ажаһуудаг. Бүлын эсэгэ Петр Дорофеевич Красивых Зырянска совхозой гол бүүсада складые даагшаар арба гаран жэлэй турша соб ажаллана. Тэрээнэй гараар үдэр бүри элдэб материал, ороoһо таряан, эдеэ хоол гаража байдаг.

Тэрээнэй нүхэр Валентина Иннокентьевна пенсидэ гараашье һаа, үшөөл ажаллаһаар. Согтой хүхюун, ажалда дуратай энэ эхэнэр долоон үхибүүнэй эхэ юм. Валентина Иннокентьевна эрхим ажалайнгаа түлөө совхозой дирекциин, партийна организациин зүгһөө нэгэнтэ бэшэ Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

Петр Дорофеевич Валентина Иннокентьевна хоёр В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ ойн баярай медаляар шагнагдаа һэн.

Петр Дорофеевич Валентина Иннокентьевна хоёр эрхимээр ажаллахынгаа хажуугаар, үхибүүдээ бэрхээр хүмүүжүүлдэг. Ехэ хүбүүн Леонид, Вера, Александра гэжэ ехэ басагадынь бэеэ даагаад ажаллана. Александра басаганиинь Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар һунгагданхай.

Дүрбэн үхибүүдынь Зырянай найман жэлэй һургуулида һурана. Таня басаганиинь 8-дахи класста, Лена басаганиинь 7-дохи класста һуралсана. Эхир басагад Катя Наташа хоёрынь 4-дэхи класста сугтаа ябана. 1973—1974 онуудай һуралсалай жэлдэ Наташа Лена хоёрынь эрхимээр һуралсажа гараа. Таня Катя хоёрынь ударнигуудай тоодо ороһон байна.

Үхибүүдынь булта һайнаар һурахынгаа хажуугаар һургуулиингаа бүхы хэрэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, гэрэйнгээ ажалда туһалалсадаг юм. Зундаа тэдэнэр совхозой огородно бригадада ажалладаг байна.

Бүлын эсэгэ Петр Дорофеевич мүнөө үедэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар оронхоёо бэлдэжэ байна.

П. ХАЛТАНОВ
хүдөө бэшэгшэ

ОЛОН МЭРГЭЖЭЛ ШУДАЛНА

Барилга-хабсаралгын табадахи управлениин барилгашадай дунда Геннадий Смирновой даадаг комплексно бригада үнгэрэгшэ жэлдэ һайнаар ажаллажа, түсэбөө 138 процент дүүргэһэн байгаа. Олон жэлэй туршада барилгашадай бригадираар хүдэлжэ ябаһан энэ нүхэр ажалай нилээд баян дүршэлтэй болоһон мэргэжэлтэ юм.

Барилгашад эдэ үдэрнүүдтэ республиканска типографиин шэнэ цехэй һуури табижа эхилэнхэй.

— Энэ барилгада 280 мянган түхэриг һомологдонхой, тэрэнэй 200 мянган түхэригэй хүдэлмэри энэ жэлэй туршада дүүргэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюусаха байнабди, — гэжэ участогай мастер Н. М. Белых хөөрэнэ.

— Байгша оной 1-дэхи кварталда 66 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхээр эндэ түсэблэгдэнхэй. Абаһан уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө барилгашаднай бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана.

Арбаад жэлэй туршада барилга дээрэ хүдэлжэ байһан 5-дахи разрядай шулуушан Н. Соседов, Н. Шумихин, В. Федосеев, шулуушад, бетоншигууд А. Агильдин, А. Матюнин, Иванов гэгшэд халаан бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Эдэнэр бултадаа барилгын хоёр-гурбан мэргэжэл олохын түлөө долоон хоног бүридэ хоёр удаа үнгэргэгдэдэг хэшээлдэ хабаадалсана. Тиигэжэ барилгашан бүхэн шулуушанай, бетоншигой, хабсаргагшын болон бэшэшье мэргэжэл шудалха аргатай болоно.

Д. ГАРМАЕВ.

Мэргэжэлтын зүбшэл

ТАРИМАЛ НОГООН ТАЛЫЕ БҮРХӨӨГ

Хэнэйшье мэдэһээр мяха, һү, ноохо улам ехээр абахын тула бүхы адууһа малда эрхим шанартай үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй мүнөөдэрэй гол зорилго болоно.

Илангаяа адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг, мүн сабшалан, бэлшээриин газарааршье элбэг манай Буряадай республикада үбһэ тэжээл ехээр абадаг болохо асуудал бүришье шухала ха юм. Юуб гэхэдэ, сабшалангай газар хэды ехэшье һаа, ургасань үшөөл бага, үбһэнэйнь шанаршье муу байна.

Жэшээнь, республикын ажахынуудта бүхыдөө 2,1 миллион гектар сабшалан бии. Тэрэнэй оройдоол 1,6 миллион гектараймь ногоон сабшагдана. Тиигээд ерэхэдээ саада тээхи ургаса мүртэй абтадаггүй 441 мянган гектар сабшалан, бэлшээриин газарые үндэһөөрнь һайжаруулха, ногоонойнь ургасые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоно. Хараадшье үзэхэдэ, хужармагтай, ногооной мүртэй ургадаггүй, мүн дан уһа намаг, болдог дошо болошоһон газар ажахы бүхэндэ бии. Тэрэшэлэн фермэ, гүүртэнүүдэй хажуугаархи бэлшээри, сабшалан малда ехээр гэшхэгдэжэ, баһал ногоон мүртэй ургахаяа болишоно.

Эгээл тиимэһээ бүхы адууһа малые эрхим шанартай үбһэ тэжээлээр хангахын тула сабшалан, бэлшээрие аргатайл соонь хорёолжо, олон жэлэй ногооной үрэһэ тарижа, хүрьһыень үтэгжүүлжэ, уһалжа, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ гээшэ зайлашагүй шухала асуудал болоно. Тиимэ хүдэлмэри хэхын тула нэн түрүүн олон жэлэй ногооной үрэһэ ехээр бэлдэхэ ёһотой болоргдоно.

Мүнөө республика доторнай бүхыдөө 32 мянга үлүүтэй гектарта таримал олон жэлэй ногоон ургуулагдана. Харин тиихэдэнь аяар 134 мянган гектар таряанай газарта нэгэ жэлэй ногоон зелёнко ургуулагдана бшуу. Саашадаа олон жэлэй ногоо ехээр таридаг болохын тула тэрэнэй үрэһэ элбэгээр бэлдээд, тэдэ орхигдошоһон, муу ургасатай газарые элдүүрилжэ, тэндээл үнөөхи олон жэлэйнгээ ногоо ургуулха ёһотойбди. Тиигээгүйдөө белок, витамин элбэгтэй, эрхим һайн үбһэ ехээр абадаг болохо аргагүй. Энээндэ ажахы бүхэнэй мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Ногоо ехээр таридаг болохын тулада түрүүн олон жэлэй ногоо нютагтаа ургуулаад, үрэһыень абажа, тэрэнээ саашадань үшөө ...р ургэдхэн тарихын ту... ...рэһэнэй өөрын участог... болохо шухала. Зарим ажахынууд ногооной үрэһэ ондоо тээһээ худалдажа абаад, мүнгэ зөөри гаргашалаад, тэрэнээ ёһоор сэбэрлэн, илгаашьегүйгөөр дайралдаһан лэ газартаа тарижархидаг. Тиигэжэ муугаар элдүүрилһэн газарһаань юун оодтой ургаса гарахаб даа. Эсэстээ үбһэншье, ногооной үрэһэншье абтангүй һалана бшуу.

Энээнтэй дашарамдуулан, олон жэлэй ногооной үрэһэ яажа зүбөөр сэбэрлэхэ, хадагалха тухай тогтожо хэлэлтэн. Илангаяа мүнөө олохон ажахынууд ногооной өөһэдын үрэһэтэй боложо байна ха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр комбайнһаа гараһан үрэһэн хэзээшье үлүү үбһэ ногооной бутархай, бог шоройтой холисолдонхой, нойтоборшье байдаг. Хэрбээ эдэ бүхы шорой шохой, бог буртагһаань хаһа саганнь сэбэрлээгүй һаа, обоологдоһон үрэһэн дороһоо халажа, шанараа гээжэ болохо.

Тиимэһээ тэрэниие түргэн хиидхэжэ, үлүү бог буртагһаань һалгааха хэрэгтэй. ОВ-10, ОВП-20 түхэлэй машинаар сэбэрлээд, брезент дээрэ нимгэхэнээр дэлгээжэ хатааха байна. Харин ногооной үрэһэ хатааха тусхай түхеэрэлгэтэй һаа, тэрээн соогоо хэжэ түргэнөөр хатааха ёһотой.

Энээнэй удаа ногооной үрэһые тарилгын шанарта хүргэхэ шухала. Заабаринингаа ёһоор, олон жэлэй ногооной сортовой үрэһэн шанарайнгаа талаар 2-дохи классһаа доошо бэшэ байха зэргэтэй.

Ногооной үрэһэн түрүүн хиидхэгдэһэн, бог шоройһоо һалгаагдаһаншье һаа, элдэб ондоо үлүү булуу ногооной үрэһэнөөр, мүн хүсэд эдеэшээгүй ногоон зандаа үрэһэнөөр холисолдонхой байдаг. Хэрбээ сортовой үрэһые элдэб муу үрэһэнһөө хаһа саганнь намартаа сэбэрлэжэ шадаагүй һаа, тэрэниие үбэлдөө заатагүй сэбэрлэхэ хэрэгтэй.

Залаатай ногооной үрэһые таряа сэбэрлэдэг машинада хээд лэ арилгахада, орёо юумэн үгы. Харин жэжэхэн, хүнгэн үрэһэтэй бобово ногооной (хүсы үбһэн, донник, клевер) үрэһэ сэбэрлэхэдээ, тусгаар түхеэрэлгэтэй машина хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын аймагай Ивалгын ОПХ-да хэдэн жэлэй туршада үрэһэ сэбэрлэн илгадаг СВР-2Т-0,5М түхэлэй машина хэрэглэжэ, хүсы үбһэнэй үрэһэ сэбэрлэнэ. Тэрэнь час соо 50 килограмм үрэһэ сэбэрлэжэ гаргадаг. Һүүлэй үедэ ажахынуудта СУ-0,1 түхэлэй ямаршье үрэһэ сэбэрлэхэ машина бии болонхой. Тиихэдээ жэжэ үрэһэ һаннаар илган сэбэрлэхын тула элдэб янзын нүхэтэй һагшуур, триернүүдыень тааруулан тодхохо шухала. Мүнөө ТЧ-400 түхэлэй шэнэ триер бии болоо. Тэрэниие «Сельхозтехникын» организацинуудта захижа асаруулхада болоно.

Хүсэд сэбэрлэгдэһэн, илгагдаһан үрэһые мэшээгүүдтэ хээд, ямар сортын хэдыдэхи жэлэй репродукциин, хэды шэнээн шэгнүүртэй үрэһэн бэ гэжэ дээрэнь бэшээд, хадагалха байна. Хүсы үбһэнэй, доннигой, клеверэй гэхэ мэтэ үрэһэн хуу ондо ондоо мэшээгүүдтэ хэгдэхэ ёһотой. Тиигээд тэдэнээ дэбтэртэ наринаар бэшэжэ, хэзээ, хайшань гаргашалааб гэжэ тэмдэглэхэ болоно.

Олонхи ушарта ногооной үрэһые нойтон, задагай, муу сарай, һарабша доро хадагалдаг, үгышье һаа, дан бүтүү һалхи орохогүй газарта байлгадаг. Мүн муугаар хадагалхада, ногооной үрэһые хулганаан эдижэ хороодог.

Зүбөөр хадагалагдажа байһан үрэһэн хэдышье хүйтэндэ шанараа ехэ гээдэггүй. Тиигэбэшье үбэлдөө ногооной үрэһэнэй хэр хадагалагдажа байһые ходо хинан шалгажа байха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн үрэһэнэй ургаха шадалые үе үе болоод лэ шалгажа, регистрационно дэбтэртэ бэшэжэ байха ушартай.

Олон жэлэй ногооной үрэһэ тарихынгаа урда баһал һайнаар бэлдэхэ шухала. Залаата волоснец ногооной үрэһэнэй хүбэншүү, һагсагар үлүү һахалые абажа хаягүй һаа, тарихада хүшэр болодог. Тэрэниие һалгаахын тула Ивалгын ОПХ-гайхид Сибириин волоснец ногооной үрэһэ ДКУ (тэжээл бутаруулха түхеэрэлгэ) машинада хоёр дахин хээд гаргадаг. Тиихэдэ үрэһэн хуурай байха зэргэтэй. Тэрэгүйгөөр һахалынь һалажа үгэхэгүй бшуу.

Хориин аймагай Анаагай совхозойхид волоснец ногооной үрэһэ тарихадаа, тэрэнэйнгээ доошоо һайнаар гоожохын тула сеялкын хайрсаг соохи үрэһэ урбуулдаг түхеэрэлгэдэ дээгүүрнь булад шабын түмэр монсоортор орёодог юм.

Донник ногооной үрэһэнэй хальһан хатуу зузаан байдаг. Тэрэниие тарихын урда скарификаци хэхэ (хальһыень буталха) ёһотой. Тиигэхын тула тусхай СКС-1 түхэлэй машина хэрэглэдэг. Тиимэ машинын үгы һаань, үрэһээ тэжээл хэршэдэг ДКУ түхеэрэлгэдэ хэжэ, барабанайнь эрьелдэсые аалиншагаар (минутын 600—700 эрьелдэхээр) тодхохо юм. Дан түргөөр эрьелдэбэл, үрэһөө ехээр гэмтээхэ байна.

Иигэжэ хальһайнһаань һалгааһанай һүүлдэ үрэһэнэй ургаха шадалые дахин шалгаха шухала. Манай эндэ ургуулагдаһан Онохойская-6 сортын хүсы үбһэнэй үрэһэн тиимэшье хатуу хальһатай бэшэ, энээниие хахалан бутаруулангүйгөөр тарихада болоно.

Ногооной үрэһые тарихын урда нара, һалхинда гаргажа шаруулха, дулаасуулха, үлеэлгэхэ гээшэ тон шухала. Тээ игаабари дулаахан болоходо, март—апрель һарада амбаар, складай үүдэ нээжэ, һалхи оруулха, аргатай һаань,

Олон жэлэй ... римал ногоо... үрэһэ зүбөөр ... бэрлэхэ, ха... ха, бэлдэхэ а... нууд тухай

вентилятор тодхоод ... хэ байна. Залаатай ... нуудай үрэһэн ... соо «нойрсожо» бай... ри хүйтэндэ өөрынг... логическа жама ёһо... һэн хоёрдохёо ... «нойрсолгодо» оро... Тиимэ үрэһые та... удаан сагта хүрьһэ... ургажа гарадаггүй, ... дынь шэнгэн байда... мэһээ залаата ногоо... үрэһые нара, һалхин... гажа шанаржуулха ... суулха гээшэ эконо... талаараа ехэхэн ... нартай. Юуб гэхэд... ной үрэһэнэй ургах... лые дээшэлүүлбэл, ... үрэһэ алмаха арга... лоно бшуу.

Олон жэлэй ного... һэнэй классностиие ... лүүлжэ, элдэб хол... ургаха шадалаар һа... гожо шадаа һаа, тэрэ... га нормотойгоор тар... бэг ехэ ургаса хүр... гатай болоно бшуу. ... бэл. һайжаруулагдаһ... шалан дээрэ үдхэн ... ногоон ургажа, ... ехээр абтаха. ногоон... һэншье горитой ... бшуу.

М. БАШ...
Буряадай ... ажахын турш... станциин ахал... научна хүдэлмэри...

ЭДЭБХИТЭДЫЕ ОЛООР ХАБААДУУЛХА

„Знание" бүлгэмэй Буряадай организациин правлениин VI пленум

Лекцинүүдые уншаха хэрэгтэ эдэбхитэдые олоор хабаадуулха тухай асуудал тус пленум зүбшэн хэлсэһэн байна. «Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин правлениин президиумэй түрүүлэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. Е. Элиасов энэ асуудалаар элидхэл хэбэ.

«Знание» бүлгэмэй Железнодорожно районой организациин правлениин түрүүлэгшэ, экономикын эрдэмэй кандидат В. Н. Мададаев, Захааминай организациин правлениин түрүүлэгшэ Р. Ж. Нимаев гэгшэд нэмэлтэ элидхэл хээ.

Политическэ болон бусад эрдэм ухаа дэлгэрүүлдэг «Знание» бүлгэмэй аймагуудай организацинууд, мүн эхин организацинууд лекци уншаха хэрэгтэ ниитэ эдэбхитэдые олоор хабаадуулдаг юм. Арад зоной дунда уншагдадаг бүхы лекцинүүдэй 90 процентнь түлөөһэгүйгөөр хэгдэдэг гэжэ нүхэр Элиасов мэдээсэбэ.

Лекцинүүдые гүн гүнзэгы удхатай, урин хурса болгохын, эдэбхитэдые олоор хабаадуулхын тулада «Знание» бүлгэмэй бүхы организацинууд ехэ ажал хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Бүлгэмэй гэшүүд олошороо. Эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ арадай олон университедүүд хүдэлжэ байдаг. Мүн научно-теоретическэ конференцинүүд, тусхайта үдэшэнүүд олоор үнгэргэгдэнэ.

Олониитын дунда эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ талаар Кабанскын, Прибайкалиин, Яруунын, Загарайн аймагуудай организацинууд эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Кабанскын аймагта арадай 4 университет хүдэлдэг, үнгэрэгшэ жэлдэ 130 гаран нучно-теоретическэ конференци үнгэргэдөө, 7650 лекци уншагдаа гэхэ гү, али бүлгэмэй гэшүүн бүхэн лекци уншаха хүдэлмэридэ бултадаа эдэбхитэйгээр хабаададаг байба.

Эдэнэй хажуугаар мүн муугаар хүдэлдэг организацинууд бии гэжэ элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Жэшээнь, Баргажанай, Түнхэнэй, Зэдын, Хойто-Байгалай аймагуудай организацинууд арад зоной дунда политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр эрхилнэ.

Эрдэмтэдые, арадай ажахын мэргэжэлтэдые лекционно хүдэлмэридэ олоор хабаадуулха тухай пленум дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоо. Жэшээнь, республикын ниислэл хотын эрдэмтэдэй олооро аймагуудта гаража, лекци уншадаг һайн заншал бии болонхой. 1973 оной нюурта Хяагтын, Зэдын болон бусад олон аймагуудта эрдэмтэд бүлэг бүлэгөөрөө гаралда болоод гаража, лекцинүүдые уншаа. Байгша оной январь, февраль һаранuудта таби гаран эрдэмтэд аймагуудаар ябажа ерээ.

Уншагдадаг лекцинүүдэй удха гүн гүнзэгы, уран хурса болгохын тулада научно-методическа соведүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха, тиигэжэ лекторнүүдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ шухала гэжэ эндэ тэмдэглэгдээ. Иимэ хүсэн бии гээшэ. Юуб гэхэдэ, бүлгэмэй гэшүүд улам олошорно. Байгша оной февралиин 15-най мэдээгээр бүлгэмэй гэшүүд 12 мянган хүн болоо. Эрдэмэй 30 доктор, профессорнүүд, эрдэмэй 470 кандидат, эрдэм ухаанай 800 гаран хүдэлмэрилэгшэд, 1500-аад инженер, хүдөө ажахын мянгаад мэргэжэлтэд эдэнэрэй дунда бии юм.

Тиигэбэшье лекционно хүдэлмэридэ эрдэмтэд үшөөл үсөөгөөр хабаадуулагдана гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Жэшээнь, Буряадай филиалай бүхы эрдэмтэдэй оройдоол 30 процентнь политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэридэ хабаадана. Мүн Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын станциин эрдэмтэд энэ хүдэлмэридэ бүришье үсөөнөөр хабаадана.

«Знание» бүлгэмэй эхин организацинуудые улам бэхижүүлхэ гээшэ лекционно хүдэлмэри һайжаруулха гол нүхэсэл мүн болоно. Юуб гэхэдэ, бүхы лекцинүүдэй 80 процентые эдэнэрэй хүсөөр уншагдана бшуу.

Д. ЖУГДУРОВА.

УРАН ЗОХЁОЛШО БА ТАБАН ЖЭЛ

ЮҺЭДЭХИ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэл түгэсэжэ, тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй гараһаар һара боложо байна. Манай Буряад ороной ажалшад 1973 онние нэрэтэй түрэтэйгөөр үдэшөө. Социалис мүрысөөндэ илан гарагшадай, ажалай түрүүшүүлэй нэрэнүүдые омогорхол баяртайгаар дурданабди. Олохон таряашад, малшад, механизаторнуудай үбсүүндэ түрэл түрын хайра — орден, медальнуудай ялархые харанабди.

Арад зоной ажабайдалтай нягта холбоо барисаатайгаар манай уран зохёол хүгжэнэ. Энэл холбоо барисаанһаа ашаар уран зохёол гээшэ манай хүмүүжүүлхы хурса зэбсэг болоно бшуу. Мүнөө бүхы совет арадай табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байхада, үзэл сурталай фронтын түлөөлэгшэдэй, тэрэ тоодо уран зохёолшодой уялга мүн лэ айхабтар ехэ, харюусалгатай болоно.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга соо уран зохёолшодой уялга, үүргэ тухай иимэ үгэнүүд бии: «...совет хүнүүдэй ажабайдал баяжуулдаг оюун бодолой зохёол, бүтээлнүүдые бии болгохо гэжэ этигэжэ байдагаа КПСС-эй Центральна Комитет мэдүүлээ».

Шэнэ илалта, амжалтануудта ажалшадые зоригжуулан, баатар хүнүүдэй образуудые уран гоёор тобойсо харуулха хэрэгтэ манай уран зохёолшод ехэ анхарал хандуулна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Һанаад үзэе. Буряад уран зохёолой түүхын хуудаһа ирая.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар түрүүшын жэлнүүдтэ Хоца Намсараевай зохёоһон шүлэг болон рассказууд тэрэ сагай гол шухала асуудал, эрилтэнүүдтэ ямараар харюусадаг һэм! Үгышье һаа, хамтын ажахынуудые байгуулгын үедэ Ц. Доной бэшэһэн «Хиртэһэн һара», «Брынзын санха» гэжэ туужануудые һаная. Намжил Балданогой олон тоото зүжэгүүд ажабайдалай, үе сагай шухала асуудалнуудта, үйлэ ушарнуудта зорюулагдаһан байха. Иимэ жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон бэзэ.

Социалис хүгжэнги обществодо боложо байгаа мүнөө үеын үйлэ ушарнуудые совет хүнэй баатар ажалые, сэдьхэл бодолые, хүсэл оролдолгые, найдал бодолые уран гоёор харуулха хэрэгтэ уран зохёолшодой анхарал хандуулагдаха зэргэтэй ха юм. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө ажалшаднай мүнөө үедэ тэмсэжэ байна. Энэл баатар тэмсэлые харуулха зэргэтэй болонобди.

Уран зохёолой дайшалхы жанрнуудай нэгэн очерк болоно. Тиигээд энэ жанрые хэрэглэдэг уран зохёолшод, сэхыень хэлэхэдэ, манайда үсөөншье гээшэ. Хэды тиинбэшье һаа, очеркнууд бэшэгдэнэгүй гэжэ хэлэхэ болоо һаа, алдуу болохо.

Уран зохёолшод болон журналистнуудай бэшэһэн статья, очеркнуудые уншагшад баяртайгаар угтан абадаг байна. Республиканска газетэнүүдтэ һонин һонин очеркнууд ходо толилогдоно. Тэдэнэй авторнууд хэд бэ гэбэл, Павел Натаев, Эльвира Сосновская, Мижит-Цырен Намжилов, Матвей Осодоев, Цырендулма Дондогой, Георгий Дашабылов, Сергей Бухаев болон бусад болоно. Буряад ороной баатар хүнүүд тэдэнэй ажал хэрэгүүд, сэдьхэл бодол, габьяата ябадалнууд тухай эдэ нүхэднай бэшэнэ.

«Байгал» журналай хуудаһануудта «Очерк ба публицистикэ» гэһэн рубрика доро статья, очеркнууд толилогдоно. Энэнь һайшаалтай. Анатолий Соколовой «Кабанскын шэнжэнүүд», Цокто Номтоевой «Бато Мүнхэ», Ольга Серовагай «Толоронхой», Владимир Намсараевай «Саянай хүбүүнэй хуби заяан», Константин Карнышевай «Хойто зүгэй зураглалнууд», Виктор Гуменюгай «Түрэл газар тээшээ», Рабдан Цыбиковэй «Харюусалга» гэһэн очерк болон статьянууд 1973 ондо «Байгал» журналда толилогдоо. Эдэ очеркнууд соо манай баатар хүнүүдэй габьяата хэрэгүүд уран гоёор, эли тодоор харуулагданхай.

Энээнһээ нэгэ бага урда тээхэнэнь толилогдоһон Семен Метелицын «Сэлэнгын үндэр эрьедэ» гэжэ очерк тухай хэдэн үгэ эндэ хэлэлтэй. Энэ зохёол хадаа «Электромашина» завод тухай уянгатайгаар, этигэмээр, һонирхомоор бэшэгдэһэн очерк болоно. Заводой ажал хэрэгүүд, түүхэ намтарые автор һайн мэдэхэ ха юм. Юундэб гэхэдэ, Семен Борисович энэ заводто хүдэлһэн юм. Тиигээд мүнөөшье холбоо барисаагаа түрэл коллективтээ таһалдуулнагүй.

Публицистикэ тухай хэдэн үгэ. «Байкал» журналай олон номерто Буряадай арадай уран зохёолшо Африкан Бальбуровай «Арбан хоёр һара» гэһэн баримтата туужа толилогдобо. Буряадай АССР-эй түүхэ, тэрэнэй хүгжэлтэ, хүнүүд тухайнь хөөрэһэн публицистическэ энэ зохёол нилээд һонирхолтой. Түрэл республикынгаа 50 жэл соо хэһэн алхамууд, өөрынгөө үеын, аха, залуушье үетэн тухай автор энэ зохёол соо хөөрэхэдөө, мүнөөдэрэй шухала шухала асуудалнуудые дайрана, тэдээн тухай бодолгото болоно.

«Байгал» журналай хуудаһануудта республикымнай партийна, советскэ органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, предприяти болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, соёл культурын ажал ябуулагшадай статья болон корреспонденцинүүдэй толилогдодог байһаниинь һайшаалтай.

Хэды тиибэшье «Байгал» журнал болон республиканска газетэнүүдтэ очерк, публицистикэ үшөө олоор толилхо хэрэгтэ уран зохёолшодоймнай зүгһөө эдэбхи, үүсхэл багадана гэжэ сэхэ хэлэмээр.

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшүүл, тэдэнэй ажал хэрэгүүд, хүсэл оролдолго, сэдьхэл бодол тухай бэшэхэ гээ һаа, уран зохёолой ямаршье жанр таараха ха юм.

Мүнөө үеын байдал... Уран зохёолшо бүхэн сагтаяа суг алхалха зэргэтэй, уялгатайшье. Мүнөө үе сагта зураглаагүй, энэ темэдэ зохёолоо зорюулаагүй уран зохёолшые гээгдэжэ ябана гээ һаа, алдуу болохогүй.

Уран зохёолшод Барадий Мунгонов, Ким Балков, Цыденжап Жимбиев, Виктор Сергеев, Доржи Эрдынеев болон бусад мүнөө үеын темээр номуудые бэшээд байна.

Уран зохёолшо Барадий Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэжэ романиие уншагшад һайн мэдэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээрхи хүдөө нютагай байдал, хүдөө ажахые һэргээн һайжаруулга, олоной хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг хүнүүд энэ зохёол соо эли тодоор харуулагданхай. Илангаяа коммунистнуудай — хүдөө нютагай юрын хүнүүдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй образууд эндэ дулааханаар, уран гоёор тобойсо харуулагдаа һэн.

Энэ зохёол Москвада «Роман-газетэдэ» хэблэгдээ һэн. **Мүнөө «Харьялан урдаа Хёлгомнай» монгол хэлэн дээрэ оршуулагданхай.**

Барадий Мунгонов үе сагтаяа суг алхалхые оролдоно, мүнөө үеын баатар хүнүүд тэрэниие ходо һонирхуулна, сэдьхэл зүрхыень татана. Тиигэжэ Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын дизельнэ цехэй начальник, Социалис Ажалай Герой Анисим Николаевич Оширов тухай «Эдирхэг наһан» гэжэ баримтата туужа бэшээ һэн. Амиды хүн тухай уран зохёол бэшэхэ гээшэ хүнгэн бэшэхэн хэрэг. Энэ туужа зарим тэды дутуу дундатайшье һаа, Буряадай хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшые харуулһан томохон зохёол болоно.

Һаяхан уран зохёолшо Барадий Мунгонов «Баян зүрхэн» гэжэ романайнгаа нэгэдэхи ном бэшэжэ дүүргэбэ. Энэ зохёол соогоо автор Юрөө голой хүнүүд тухай, хамтын ажалай хүгжэлтэ тухай хөөрэнэ.

Барадий Мунгонов «Буряад үнэн» газетын редакцида удаан хүдэлһэн юм. Хүдөө нютагаар мүнөөшье ябахадаа, журналистынгаа зан алдаагүй, хүн зонтой хөөрэлдэдэг, түрүүшүүл тухай очеркнуудые бэшэдэг юм. Энэнь ехэ һайшаалтай.

Бодото ажабайдалһаа үндэһэлжэ, уран зохёол бэшэхэ гээшэ ехэ удха шанартай ха юм. Һүүлэй үедэ манай поэдүүд табан жэлэй түрүүшүүл, ажалай баатарнууд тухай поэмэ, шүлэглэмэл репортажуудые бэшэнэ. Жэшээлхэдэ, поэтессэ Цырен-Дулма Дондокова Хоринн аймагай Анаагай совхозой хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Зоя Жамсаранова тухай «Манай басаган» гэжэ поэмэ бэшээ. Энэ зохёол хадаа мүнөө үеын комсомолшууд, үе саг тухай поэтессын зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн бэшэһэн уянгата поэмэ болоно.

Сагһаа урид наһа бараһан, бэлигтэй поэт Дондок Улзытуевай бэшэһэн «Бүрэн Хаанай хормойдо» гэһэн поэмэ ехэ һонирхолтой. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишод тухай бэшэһэн энэ поэмээ автор шүлэглэмэл репортаж гэжэ нэрлээ. Бүрэн Хаанай хормойдо ажаһуудаг, ажалладаг суута хонишод тухай поэт шүлэгэй хэлэн дээрэ уянгалан хөөрэжэ, Эхэ орон, арад зон, хани нүхэд, эдир наһан тухайгаа бодолгото болоо.

Ажалай баатарнууд, тэдэнэй илалта, амжалтанууд тухай удха түгэлдэр, уран гоё зохёолнуудые бэшэхыемнай үе саг бидэнһээ хүлеэнэ.

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэл гараба. Хаанашье, завод, фабрика, ажахынууд дээгүүр социалис мүрысөөнэй эршэ шангадана. Предприятинууд, ажахынууд уггамжын түсэбүүдые абана.

Иимэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда манай уран зохёолшод Зулад гуурһаа улам хурсадхан, шэнэ шэнэ илалта, амжалтануудта ажалшадые зоригжуулжа, урмашуулжа, табан жэлэй баатарнууд, бидэнэй баяр жаргал, эрмэлзэл хүсэл, омогорхол, инаг дуран, һанал бодол тухай уран һайханайнгаа талаар онсо илгарма очерк, рассказ, повесть, поэмэ, романуудые бэшэхэ зэргэтэй.

Табан жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ манай хубита — эрхим һайн зохёолнууд, номууд оролсог лэ!

Дамба ЖАЛСАРАЕВ,
Буряадай арадай поэт,
Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ.

Галина Разуваева хоёрдохи жэлээ Серовай нэрэмжэтэ мебельнэ фабрикада хүдэлнэ. Мебель лагаар хушаха мэргэжэл шудалаад, халаан бүринхэеэ даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Һайн шанартайгаар ажалаа бүтээжэ, аха нүхэдэйнгөө магталда хүртэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Галина Разуваева хубсаһанай шкаф лагаар хушажа байна.

А. БОРИСОВАЙ фото

ХОДОДОО ЗОНОЙ ДУНДА

...уралтажа эхилһэн тол...эй, энеэбхилэд гэһэн ... зөөлэн харасатай ...ртэй саг үргэлжэ уул...би. Тэрэ олон мянганаа ...ажа зогсошохогүй, һо...шэнээ дуулгаад, хай...б даа яаража ябаша...юм. Би энэ эхэнэрые ... мэдэхэб. Тиимэһээ ...шье бэеэ баринги, олон ... дуугархагүйш. Тэрэ ... һургуулиин гү, али ...ой байшангай үүдые та..., хүнгэхэнөөр орошохол...

...мад классай һураг...тай хөөрэлдөө хэжэ, һо...ша һүбэлгэн хүбүүд, ба...дай харюунуудта дэл...гэр харюусажа, сү...тй байхыень гайхажа ...дагүйш. Анна Михай...на Воробьева дүшөөд ...дэ багшалаад, амаралта... гараһан юм. Тиигэбэшье ...аа амархан, ажал хэнгүй ...жа шададаггүй. Ниитын ...да эдэбхитэйгээр хабаа...жажа, хүн зоной дунда ...уламжын хүдэлмэри ...дадаг заншалтай. Соёлой ...нда саг үргэлжэ ...од хүдэлмэришэн залуу...уулай уулзажа, ажабай...лай али олон нюусатай ...асуулхань бүришье уд...ай юм.

...рэнние Галуута-Нуурай ...зон, һайн таниха, тии...ээ «манай багша, эжы» ...э нэрлэдэг. Тиигэншьегүй ...а һэм. Аяар дүшөөд ...эн туршада үхибүүдые ...эм сударта һургажа, ажа...далай һаруул һайхан хар...а гаргалсаа бшуу. Ду...ы жэл. Юрэдөө, һанаад ...эдэ, бэлэн юм бэзэ. ...эн дээрэ хэмжүүрдэшэ...й ута, онсо өөрын ялхи ...ортой харгы зам һуунаг...а бшүү. Уйдан гашуудаха, ...орхо, баясан бахарха ...ар али олон тохёолдоо ...эй. Дүшөөд жэлэй саана һургаһан үхибүүдынь мүнөө наһатай болонхой, бүри һаяхана ашанарыень һургажа байһан Анна Михайловнада баярлажа байгаал.

Энэ эхэнэртэй уулзаха тумаа, бурхан зүг, дүшөөд жэлэй саана болоһон хүлгөөтэ байдал ээлүүдгүй һанадагби. Тэрэ үедэ А. М. Воробьева Тарбагатайн аймагай Бурнашевска эхин классуудай һургуулида багшалжа байгаа. Мүнөө саггай сасуулхада, айхабтар орёо хүшэр үе байгаа бшуу.

— Тэрэ үедэ үнэхөөрөөшье бэрхэтэй байгаа һэн. Ном сударай айхабтар ашатуһатайе зарим хүнүүд ойлгохогүй, тиимэһээ үхибүүдээ һургуулида ябуулхые арсагша бэлэй. Айл бүхэндэ орожо, ойлгуулалмжын хүдэлмэри даамай зохидоор ябуулхаш. Комсомолой эмхиин секретаряар хүдэлдэг байгааб. Юрэдөө, ямар сагтаа үрдидэг байгаа һэнбиб? Одоо гайхажа барахагүйш, — гэжэ Анна Михайловна мүнөө хөөрэнэ.

Энэнь өөрын удхатай. Үхибүүдые һургахаһаа гадна, колхозой ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Бодото байдалай шухала асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэхэ, ханын газетэ зохёон гаргаха, зүжэг наада эмхидхэхэ — эдэ бүхы ниитын тушаалһаа арсаагүй, үнэн зүрхэнһөө хабаадалсажа ябаа ха юм. Шухалань гэхэдэ, олон хүнэй хабаадалгатайгаар уншалга хэдэг байгаа. Гушаад онуудай байдалые уран хурсаар зураглаһан номуудые тон зүбөөр шэлэжэ абаад, юрын хүнүүдэй ойлгохоор уншаха юм. Элитэ ехэ уран зохёолшо Михаил Шолоховой «Хахалагдаһан газар» гэжэ романиие уншахадань, хүнүүд илангаяа ехээр һонирхожо, хамтын ажахы эмхидхэхэ нангин хэрэгтэ һаад тойбо татаһан этэгээдүүдтэ дурагүйдэжэ захалаа һэн. Тиигээд ерэхэлээрээ, бултанай хүндэлдэг багша Анна Михайловна Воробьёва үхибүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ ном сударай һайхан үрэ жэмэс тарихаһаа гадна, хамтын ажахы байгуулсаһан болоно ха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эгээ түлэг дундаа нэержэ байһан үедэ, 1943 ондо А. М. Воробьева партиин гэшүүн боложо абтаа. Ниитын ажалда бүришье эдэбхитэйгээр хабаадалсана, фашист-булимтарагшадай хархис муухай политикые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулна. Үхибүүдые Эхэ орондоо хэлоэшэригүй дуратайгаар хүмүүжүүлхэ. Сэрэгшэ болоһон шабинарынь холын фронтһоо хани халуун удхатай бэшэгүүдые багшадаа эльгээжэ, дайсадые хайра гамгүйгөөр хюдалсажа байһанаа мэдүүлэгшэ һэн. Тинхэдэнь тэрэ үнэн сэдьхэлһээ баясажа, дүлэтэ халуун харюу бэшэдэг байгаа. Тэдэ бэшэгүүд дотоорынь багшын, эжын үнжэгэн зөөлэн үгэнүүд соробхилжо, сэрэгшэ хүбүүдые баатаршалгада зоригжуулдаг бэлэй.

Анна Михайловна ёһотой бэрхэ багша байхаһаа гадна, үнэр баян эжы юм. Долоон үхибүүдээ һургуулитай болгожо, ажабайдалай һаруул замда гаргажа шадаа.

Тээсгэн үнинэй багша классые хүтэлбэрилэгшэ Азаровагай хэшээлдэ орожо, арбадахи классай һурагшад сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ зүбөөр эмхидхэхэб, тематическа үдэшэнүүдые яажа зохёохоб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Тиигэжэ А. М. Воробьева хододоо хүн зоной дунда ябажа, һайн һайхан юумэнэй үрэ жэмэс тарина гээшэ.

Е. ГЕРАСИМОВА.
Галуута-Нуур.

Элүүр энхын булан

ОРОЛДОСО АМЖАЛТА АСАРДАГ

Орлигой дунда һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр Янжама Мункoнова колхоздоо хоёр жэл соо хонин ажалда хүдэлхэдөө, врач болохо гэһэн эрмэлзэлээ нэгэшье хубилгаагүй. Тэрэ ажалша бүлэдэ түрэһэн. Эжынь һайн һайхан сэдьхэлтэй, хамтын ажалда бүхы наһаараа зүдхэжэ ябаһан, хонин ажал хүгжөөхэ гэжэ айхабтар оролдоһон, зуун эхэ хонин бүриһөө 125 хурьга абаһан юм. Аха нютагта иимэ амжалта түйлаһан хонишон мүнөөшье үгы. Эхынгээ мэтэ ажалша бэрхэ, оролдосотой байһанаа Янжама Улаан-Үдын медицинскэ училищада һурахадаа харуулаа. Тэрэнээ эрхимээр түгэсхөөд, Хужар нютагаа ерээ һэн.

Янжама мориндоо мордоод, Бэлэгшэбэй — Хужар дайдынгаа зоной элүүрые сахихаяа малшадайнгаа байра, илангаяа, фермэ, отара ошодог болоо һэн.

Улаан-Аха колхозой медпунктые тэрэ даажа абаад, эмхи гуримтай болгожо, элдэб хэрэгсэлнүүдтэй, хүн зониие эмнэхэ мүнөө үеын түхэлэй эгээл эрхим һайн шанартай эм домуудтай болгобо. Хамаг юумэндэ хам орожо, шэнэ онол аргануудые хэрэглэн хүдэлдэг.

Жэшээнь, үнгэрэгшэ зун Норганай фермын һаалишадай ажал хаража ябабаб. Эндэ Соня гэжэ һаалишан хүндөөр үбшэлһэн байгаа. Тэрээн тухай Янжама дуулахадаа Аха голые, 4 — 5 модо үндэртэй дабаа гаталжа, түргэн ерээ һэн. Гадна ниитын ажалда тэрэнэй эдэбхитэйе һайн мэдэхэд. Клубай уран һайханай коллективэй кружогто хабаадалсажа, бэлиг шадабарияа харуулдаг. Мүн элдэб зүжэгэй рольнуудта наададаг. Янжама ВЛКСМ-эй гэшүүн. Комсомол залуушуулай дунда ниитэ ойлгуулалмжын хүдэлмэри ябуулхаар комсомолой организациин зүгһөө даабаринуудые абаад, тэрэнээ бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ оролдодог.

Үнгэрэгшэ жэлдэ «Улаан-Аха» колхозой комсомолшууд ооһэдынгоо суглаан дээрэ Янжама Мункoновае комсомолой организациин секретаряар һунгаа һэн. Мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, тоо толгойень олошоруулхын түлөө оролдожо байһан хүн зоной элүүр энхые сахиха, ажаһуудалайнь эрилтэ хангалгые һайжаруулха гээшэ комсомол-залуушуулай дайшалхы зорилго болоно гэжэ Янжима Мункoнова тоолоно.

Д. ДУГАРОВ.

ЗАРАГ ДЭЭРЭ: Я. Мункoнова.

Авторай фото.

Ахын аймаг.

ЕХЭ ХИМИИН ЕРЭЭДҮЙ

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринн үндэһөөр манай орон дотор промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээн 47 процентээр ургаха, химическэ продукци үйлэдбэрилгэ 2 шахуу дахинаар дээшэлхэ байна.

Химическэ промышленностьда табигдаһан түсэбүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гээд түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ. Үйлэдбэриин 400 гаран ехэ барилга ашаглалгада оруулагдаа. 1973 ондо химическэ промышленность продукци үйлэдбэрилхэ хэмжээгээ урда жэлэйхиһээ 12 процентээр ехэдхэһэн байна

Урда урдын жэлнүүдэйхидэл адли, хүдөө ажахын үйлэдбэриие минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр хүсэд дүүрэнээр хангаха гээшэ гол шухала зорилго болоно. Түсэбтэ табан жэлэй һүүл багта 90 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүд гаргагдаха гэхэ гү, али 1970 онойхитой жэшэбэл, 60 процентээр дээшэлхэ юм. Тиихэдэ эдэнэй шанарые һайжаруулгада горитой анхарал хандуулагдаха. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй 80 гаран процентнь холимог үтэгжүүлгэ байха юм. Хорото хорхой шумуулнуудтай, ургамалай үбшэнгүүдтэй, бог үбһэнүүдтэй тэмсэл хэлгэдэ хэрэглэгдэхэ олон тоото зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалга 1,5 дахинаар үргэдхэгдэхэ байна.

Арадай ажахын олон һалбаринуудта, илангаяа машина бүтээлгэдэ, транспорт ба барилга дээрэ хими нэбтэрүүлгын үргэн ехэ программа полимернэ материалнуудые хэрэглэлгэтэй нягта холбоотой. Энэ табан жэлэй турша соо пласт масса ба синтетическэ дабирхай үйлэдбэрилгэ 2 үлүүтэй дахинаар ургажа, 1975 ондо 3,5 миллион тоннодо хүргэгдэхэ байна. Бата бэхи, электрын элшэ хүсэ дамжуулхагүй, жэбэдэ эдигдэхэгүй бусад түхэлэй полимернэ материалнуудые үргэнөөр гаргадаг болохобди. Химическэ утаһа үйлэдбэрилэн гаргалга хурдан түргэнөөр хүжэхэ юм. 1970 онойхитой жэшэбэл, 1975 ондо химическэ утаһа үйлэдбэрилгэ 1,7 дахинаар дээшэлүүлэгдэжэ, 1065 мянган тоннодо хүргэгдэхэ. Шэнэ түхэлэй химическэ утаһан бии болгогдоно. Лак-шэрэ будагай продукциин ассортимент үргэдхэгдэхэ, шанарынь һайжаруулагдаха байна. Кинофотоматериалнуудые, химическэ реактивуудые, онсо сэбэр зүйлнүүдые, соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжын эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалга нилээд үргэдхэгдэхөөр хараалагдана.

Химическэ промышленностьда капитальна барилга үргэн далайсатайгаар хэгдэхэ байна. Шэнэ заводууд, цехүүд, агрегадууд баригдаха юм. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ, урда табан жэлэйхитэй сасуулхада, химическэ промышленностьда мүнгэ һомололго хоёр дахин дээшэлхэ. Тиигэбэшье үйлэдбэреэ үргэдхэһэнэй ашаар лэ энэ һалбари хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ аргагүй. Предприятинуудые шэнэ техникээр хангаха, химическэ индустриин бүхы һалбаринуудые үндэһөөрнь һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Хүдэлжэ байгаа үйлэдбэринүүдые аша үрэ ехэтэй болгохын тула шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдэхэ, үйлэдбэри дээрэ оньһожоруулга хэгдэхэ, автомат түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо зэргэтэй.

Жэшээлхэдэ, аммиак үйлэдбэрилгэдэ жэлдээ тус тустаа 450 мянган тонно продукци гаргаха хүсэтэй агрегадууд ашаглалгада оруулагдаха байна. Эдэ бүгэдэ аммиак абалгын өөрынь үнэ сэнгые хоёр дахин хямдаруулха, ажалай бүтээсэ таба дахин дээшэлүүлхэ юм. Капрон утаһа үйлэдбэрилэн гаргалга жэлдээ 4,7 мянгаһаа 10 мянган тоннодо хүргэгдэхэ. Энэ талаар ажалай бүтээсэ хоёр дахинаар дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Химическэ үйлэдбэри дээрэ оньһото техникэ нэбтэрүүлгэ улам үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Ядерна элшэ туяагай ба түргэдхэгдэһэн электронуудай хүсэ хэрэглэһэнэй ашаар химическэ шэнэ продуктнуудые абаха арга онолнууд нэбтэрүүлэгдэхэ байна. Ехэ частотатай электрын элшэ хүсэн, ультраабиан, лазерна гэрэл туяа—эдэ бүгэдэ химическэ шэнэ продуктнуудые абалгада горитой нүлөө үзүүлхэ юм.

Уласхоорондын хани харилсаан, хариин оронуудай зохихо эмхинүүдтэй, промышленна фирмэнүүдтэй худалдаа наймаанай, научно-техническэ экономическа харилсаа тогтоолго ехэ удха шанартай гэжэ совет химигүүд тоолоно. Совет гүрэн бусад оронуудтай харилсаа холбоогоо үргэдхэжэ, али алиндань ашатай туһатай хэлсээнүдые батална. Химиин промышленностьда иимэ харилсаа холбооной туйлай ехэ удха шанартай байһаниинь элитэ ааб даа.

Социалис оронуудтай экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоон үргэнөөр тогтоогдонхой. Химическэ үйлэдбэриин һалбарида технологическа шэнэ хүсэн ашаглалгада оруулагдана. Жэшээлхэдэ, СССР-эй ба ГДР-эй химигүүдэй хүсэлэл оролдолгоор ехэ даралта доро полиэтилен үйлэдбэрилэн абаха арга зохёогдоо. Энэ ажал хүдэлмэри автомадаар гүйсэд һайнаар хангагданхай. Полиэфирнэ утаһа, полиуретан үйлэдбэрилхэ арга нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Совет, чехословак мэргэжэлтэд хамтаараа 600 килоамперэй электролизерэй проект табижа байна. Олефин үйлэдбэрилэн гаргаха һалбарида манай гүрэн Венгритэй хэлсээ баталанхай.

Советскэ Союзай эб найрамдалта политика, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр США-да, ФРГ-дэ, Францида ошоод бусалга уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулан, капиталис оронуудтай харилсаа, худалдаа наймаанай-экономическа холбоо барисаа хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ. Тон сэбэр химическэ продуктнуудые, формальдегиднэ пенопластнуудые, армированна пластмассануудые үйлэдбэрилэн гаргаха, катализаторнуудые туршаха талаар Советскэ Союз Францийн фирмэнүүдтэй холбоо барисаа тогтоонхой юм.

Пропилен ба аммиагһаа акрило-нитрил үйлэдбэрилэн абаха арга зохёохын тула совет эмхинүүд Бельгиин фирмэнүүдтэй аша туһа ехэтэй харилсаа тогтоонхой. Шэнэ лак, шэрэ будаг үйлэдбэрилэн абаха талаар — Австриин фирмэнүүдтэй, синтетическэ утаһа гаргаха талаар Италиин фирмэнүүдтэй үргэн ехэ хэлсээнүүдые баталһан байнабди ФРГ-гэй, Англиин, Финляндиин, Швейцариин, Голландиин, Даниин, США-гай, Японой, Канадын ба бусад оронуудай промышленна фирмэнүүдтэй Советскэ Союз экономическа харилсаатай юм.

СССР-тэ химическэ үйлэдбэриин хурдан түргэн хүгжэлтэ гадаадын худалдаа найманай холбоо барисаа улам үргэдхэһэн байна. Урда табан жэлэйхитэй жэшэбэл, 1971—1975 онуудта Советскэ Союз химическэ продуктнуудые харини оронуудта худалдалгаяа хоёр дахин үргэдхэхэ зэргэтэй.

Алексей НЕДЕШЕВ,
инженер.

(АПН).

ШЭНЭ КЛУБ НЭЭГДЭБЭ

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой дэргэдэ Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй сүлөөтэй сагтаа сугларжа шатар, даам наадажа байха тусхай клуб нээгдэбэ.

Хүдэлмэришэдэй клуб нээлгэн дээрэ манай Улаан-Үдэ хотодо айлшалһан гроссмейстер Я. Б. Эстрин байлсаба.

Завкомой түрүүлэгшэ нүхэр Кузнецовой үүдэ хүндэлэн татагдаһан лентэ хайшалһанай удаа уужам һаруул зал руу шатар, даам наадаха дуратайшуул оробод. Тэндэ гушан хюлгэ дээрэ табигдаһан шатар.

Наадын урда тээ айлшаар ерэһэн Я. Б. Эстрин шатарай хүгжэлтэ тухай суглараашадта лекци уншаһан, удаань шатарай наадада дуратайшуултай нэгэ доро 30 хюлгэ дээрэ наадаһан байна.

Уулзалгын дүн гаргахада 22,5:7,5 гэһэн тоотойгоор айлшан шүүһэн байба. Заводой хүдэлмэришэд — локомотив хабсаргадаг цехэй мастер Михаил Жестков, электрик Юрий Шопхоев, инженер Иннокентий Бурлов гэгшэд айлшанаа шүүһэн, нүгөөдүүлынь тэнсэһэн, шүүгдэһэн байгаа.

Наадын эгээл һүүлдэ завкомой түрүүлэгшын орлогшо Г. П. Карнаухов хүндэтэ айлшан Я. Б. Эстриндэ хүдэлмэришэдэй зүгһөө дурасхаалай бэлэг барюулба.

Д. ДАРМАЕВ.

ЭРХИМЛЭГШЭНЬ—ДҮРБЭН ОЧКОТОЙ

Улаан-Үдын «Локомотив» бүлгэмэй стадион дээрэ «Урожай» бүлгэмэй центральна соведэй кубогта хүртэхын түлөө бүмбэгэтэй хоккейгээр мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөндэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын хоккеистнүүд наадана. Эндэ үнгэрэгшэ жэлэй зонын чемпион — Приморинн хизаарай «Сельхозтехника», Красноярска хизаарай «Шушенска», «Абакан», Эрхүүгэй, Курганай, Шэтын областьнуудай, манай республикын суглуулагдамал команданууд хабаадалсана. Манай республикын нэрэ солые Хоринн аймагай Үдын совхозой команда хамгаална.

Түрүүшын үдэр Абаканай команда Курганай областиин хоккеистнүүдтэй наадахадаа, эдэнэрээ 21:3 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна. Тиихэдэ Шушенское — Шэтын команданууд 14:1, Владивосток — Эрхүү — 10:1 гэһэн тоотойгоор уулзалгаяа дүүргэһэн байгаа.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр Владивосток — Абакан — 5:1, Эрхүү — Курган — 12:2, Буряадай АССР — Шэтэ 11:1 гэһэн тоотойгоор наадаһан байба.

Хоёр наадын удаа Приморинн хизаарай хоккеистнүүд дүрбэн очкотой, түрүүлжэ ябана.

С. ТАРАНОВ,
мүрысөөнэй главна секретарь.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАНДА ОШОХОНЬ

Новокузнецк хотодо «Спартак» бүлгэмэй бүхэшүүлэй классическа барилдаагаар зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсаһан манай республикын бүхэшүүл һайн амжалтатай ерэбэ. Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотын хүүгэдэй спортын долоодохи һургуулиин тренер Владимир Мизинин 57 килограммай шэгнүүртэн соохоо түрүү һуури эзэлһэн байна. Мүн дүрбэдэхи поликлиникын врач Аркадий Порываев хүндэшэг шэгнүүртэдэй дундаһаа эрхимлэжэ, хүндэлэлэй эгээл дээдэ табсан дээрэ гараба. Нүгөөдэ бүхэшүүл — спортын мастер Нима Ивахинов, нэгэдэхи разрядай Валерий Ченега гэгшэд хоёрдохи һуури эзэлээ. Мүрысөөндэ түрүүшын һуури эзэлһэн бүхэшүүл «Спартак» бүлгэмэй центральна соведэй түгэсхэлэй наадада хабаадалсаха болобо. Республикын суглуулагдамал командые СССР-эй спортын габьяата мастер Ким Олзоев һургажа, һорижо байдаг.

В. БАДМАЕВ.

МҮЛЬҺЭН ДЭЭРЭ БОЛОҺОН УРИЛДААН

Авиазаводой стадионой мүльһэн елүүр дээрэ мотоциклаар уласхоорондын мүрысөөн хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ аха дүү Монголой Арадай Республикын, Буряадай АССР-эй, мүн Ангарск, Братск хотонуудай суглуулагдамал команданууд хабаадаһан байна.

Хоёр үдэрэй туршада хасар ама шэмхэһэн шанга һалхитай, шэмэрүүн хүйтэн байгаашье һаань, түрүү һуури эзэлхын түлөө спортсменүүдэй дунда шанга тулалдаан болоо.

Буряадай АССР-эй командын гэшүүд — мастерта кандидат Николай Рыбаков, нэгэдэхи разрядтай Александр Бадмаев, түрүүшынхеэ мүрысөөндэ хабаадаһан залуу спортсмен Василий Борисов гэгшэд эрхим һайн амжалта харуулжа, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана. Урилдаанай дүн гаргахада, Буряадай АССР-эй команда 29 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Тиигэжэ дамжуулгын кубок гурбадахяа Улаан-Үдэдэ үлэбэ. Аха дүү Монголой Арадай Республикын спортсменүүд — Басанжаб, Юргэ, Гэрэлчулуун, Ориунболд гэгшэд хоёрдохи һуури эзэлһэн байба.

Братск хотын спортсменүүд Евгений Ковальчук, Владимир Хавандеев, Олег Зубарев Олег Орехов гэгшэд 10 очкотойгоор, гурбадахи һууридa гараа. Өөр хоорондын урилдаанда манай Николай Рыбаков, Александр Бадмаев гэгшэд түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн байна.

В. ОЛЬХОВАТСКИЙ.

ТОБШОХОНООР...

★ САНААР дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Швецидэ үнгэргэгдэжэ байгаа урилдаанда Ленинградай Нина Балдычева, Йошкар-Олагай Нина Селюнина, Сыктывкарай Лариса Сметанина, Ижевскын Галина Кулакова гэгшэд 4 x 5 гэһэн эстафетэ дамжуулгын урилдаанда түрүү һуури эзэлжэ, алтан медальнуудта хүртэбэ. Манай дүрбэн эхэнэр зайгаа нэгэ час хоёр минута 57,39 секунда соо гаталһан байба. Мүнгэн, бронзо медальнуудта ГДР-эй, Чехословакиин команданууд хүртөө.

50 километрэй зайда эрэшүүлэй урилдаанда ГДР-эй Герхард Гриммер зайгаа хоёр час 19 минута 45,26 секунда соо гаталжа, алтан медальда хүртэбэ. Чехословакиин, Швециин спортсменүүд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Манай ороной суглуулагдамал командын гэшүүд дүн хамта гурбан алтан, нэгэ мүнгэн, гурбан бронзо медальнуудтай эхэ ороноо бусажа ерэбэ.

★ КОНЬКИ. Голландиин Атье Кэйлен-Деелстра конькигаар урилдахадаа, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ дүрбэдэхеэ хүртэбэ. Тэрэ дүн хамта 184,510 очко абажа, түрүү һуури эзэлээ. Тус тустаа 186,869—187,385 очко абаһан Совет ороной эхэнэрнүүд Татьяна Аверина, Нина Статкевич гэгшэд мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэбэ.

★ ФЕХТОВАНИ. «Таллинай жада» гэһэн заншалта мүрысөөн Эстониин ниислэл хотодо боложо дүүрэбэ. Түрүүшын һуури эзэлһэн Киевэй Александр Горин мүрысөөнэй гол шанда хүртэбэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Фрунзиин Александр Абушахметов, СССР-эй чемпион Игорь Валетов гэгшэд эзэлһэн байна. Команданууд хоорондын дүн гаргахада, Эстониин, Венгриин, РСФСР-эй суглуулагдамал команданууд түрүүшын гурбан һуури эзэлээ. Мүрысөөндэ хамтадаа Болгари, Венгри, ГДР, Куба, Польшо, Румыни, Финлянди, ФРГ, СССР-эй 136 спортсмен хабаадалсаа.

★ ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Ядро түлхилгөөр мүрысөөндэ Москвагай Антонина Иванова СССР-эй эрхим амжалта туйлаба. Тэрэ Москвада үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ ядро түлхихэдөө 19 метр 16 сантиметрэй тэмдэгтэ хүргэһэн байба.

Нью-Йоркдо болоһон мүрысөөндэ Свердловскын Юрий Исаков ургатайгаар 538,5 сантиметр үндэрые харайжа, шэнэ амжалта харуулба.

★ ФУТБОЛ. Москвагай «Спартак» командын футболистнууд байгша оной уласхоорондын түрүүшынгээ наадые Гамбургын футболистнуудтай үнгэргэбэ. Манай футболистнууд эндэ бирагүйгөөр наадажа, 0:6 гэһэн тоотойгоор шүүгдэбэ. Мүнөө «Спартак» командын Англиин футболистнуудтай нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэхөөр аян замда мордобо.

★ БАЙГША ОНОЙ мартын 5-һаа 10 болотор Мюнхен хотодо фигуристнуудай дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ наадада СССР-эй суглуулагдамал команда хубилгагдаба. Жэшээнь, Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 21-дэхи һуури эзэлһэн Мария Саная болюулагдажа, тэрэнэй орондо Москвагай Людмила Баконина ошохо болобо. Мүнөө 17-той боложо ябаһан Баконина Москвада үнгэргэгдэһэн спартакиада дээрэ түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Мүн 15-тай Ирина Воробьева, 19-тэй Александр Власов гэгшэд дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ наадада түрүүшынхеэ хабаадалсахань.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эстониин ССР-эй модо болбосоруулдаг комбинадай хүдэлмэришэн Эне Мююрисепп гэгшэ бэлэн болоһон санануудые харуулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Болоһон ушар

ҮХИБҮҮДЫЕ АБАРБА

Хурамхаанай совхозой хонишон Дарма Цыдыпов нарайлхи дүтэлһэн һамгаяа совхозойнгоо центртэхи медпункт абаашахаяа эртэлжэ гараһан байгаа.

Энэ айлай ехэ басаган хонидоо адуулхаяа ошобо ха. Тиихэдэнь гэртээ 4-тэй, 1,5 жэлтэй хоёр бага хүүгэдынь үлэһэн байгаа.

Дарма Цыдыповтэндэ дүтэшэг оршодог хүршэ отарынь хонишон Олег Аранзаев адуулгада ябатараа хүршэ Цыдыповтэнэйнгээ гэрэй шатажа байхые харажархиба ха. Тэрэ үни бодожо байнгүй, галай боложо байһан газар тээшэ гүйлгэжэ мэдээ. Түбхын түрүүн Дарма Абидуевич Цыдыповэй бага үхибүүдые һанаандаа оруулжа, гал дүлэндэ абтаһан гэр руу гүйжэ ороһон байгаа. Тэндэһээ Олег айһандаа хорожо шэбээлһэн хоёр багашуулые тэбэрин, газаа гаража үрдиһэн байна.

Энэ һанаамгай бодол, зориг, эрэлхэг ябадал харуулһан Олег Жигмитович Аранзаев 16 наһатай комсомол хүбүүн. Зоригтой хүбүүнэй гал түймэрһөө үхибүүдые абаржа байхада хүрэжэ ерэһэн Гүнсэн Чимираповна Цырен-Базарова мүн лэ туһа хүргэлсөө.

Совет хүнүүдэй ёһотой һайн һайхан шэнжэ шанар харуулһан О. Аранзаев Г. Цырен-Базарова хоёрто хонишон Дарма Абидуевич Цыдыповэй бүлэ үнэн сэдьхэлэй халуун баяр хүргэһэн байна.

Л. ЦЫДЕНОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон·телеграф·радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

Оронойнгоо ажалшадай февральда туйлаһан илалтын 26 жэлэй ойе Чехословакиин хэблэл үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. «Манай социалис байдал 1948 оной февраль һарада коммунистнуудай, патриодуудай тэмсэһэн үзэл сурталай түгэс илалтын гэршэ болоно», — гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ. — Манай байдал капитализмһаа социализмын булюу байһые баталан харуулна». «Хүдэлмэришэн анги Коммунис партиин хүтэлбэри доро бусад ажалшадтай хамта Эхэ ороноо һалбаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалта, илалтануудые туйлаа. Тиигэжэ национальна бэеэ дааһан байдалтай болообди», — гээд газетэ тэмдэглэнэ.

30 жэлэй турша соо арадай засагта Польшын ажалшадай туйлаһан амжалтануудай дүнгүүдые согсолон, ороной үмэнэхи зорилгонуудые тодорхойлһон ПОРП-ын ЦК-гай тезисүүдтэ зорюулагдаһан ехэ статья Варшавын «Трибуна люду» газетэ тунхаглаба. Польшодо социализм амжалтатайгаар байгуулха хэрэгтэ парти туйлай ехэ хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэнэ гээд статья дотор хэлэгдэнэ.

Атомай элшэ хүсэ хүгжөөхэ талаар СЭВ-тэ хабаатай оронуудай туйлаһан амжалтанууд тухай элдэб материалнуудые Софин «Работническо дело» газетэ тунхаглана. Атомай элшэ хүсэ амгалан байдалда хэрэглэхэ үе сагай эхи табиһан Советскэ Союзай туһаламжын ашаар энэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлагдаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эрих Хонеккер түрүүтэй ГДР-эй партийно-правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Кубада ерээд байһан тухайда Гаванын, Берлинэй хэблэл гол анхаралаа хандуулна.

ДЕЛИ

Делидэ уулзалга болобо

ТАСС

Албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан Египедэй Араб Республикын президент Анвар Садат Индиин премьер-министр Индира Гандитай уулзаба. Хоёр ороной экономическа ба политическэ харилсаа үргэдхэн хүгжөөхэ замууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Бангладешэй Арадай Республикые бэеэ дааһан гүрэн гэжэ Пакистанай мэдэрһэн ушараар сэдьхэлээ ханажа байһанаа АРЕ-гэй президент, Индиин премьер-министр мэдүүлээ.

ВАШИНГТОН

Хани харилсаанай аша туһада

ТАСС

Совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа соведэй директорнүүдэй түрүүшын заседаниин Вашингтондо нээгдэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. Ф. Патоличев энэ соведэй уряалаар эндэ ерэбэ.

ХАНОЙ

РЮВ-эй ВРП-гэй заседани

ТАСС

Вьетнамдахи дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр үнгэрһэн жэлэй турша соо хэгдэһэн ажал ябуулгын дүнгүүдые Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство заседани дээрээ согсолбо.

Сүлөөлэгдэһэн районуудые булимтаран эзэмдэхэ гэһэн сайгон правительствын түсэбүүдые Урда Вьетнамай зэбсэгтэ хүсэнүүд, арад зон буруу һүргэһэн байна гээд правительствын заседани тухай коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентство энэ коммюникее тунхаглаһан байгаа.

Урда Вьетнамай патриотическа хүсэнүүд булюу байдалтай боложо байһаар гэжэ Революционно саг зуурын правительство мэдүүлнэ.

Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээе буруу һүргэхын тула сайгон захиргаанай хэһэн харата ябуулгануудые РЮВ-эй ВРП эрид буруушаана.

Байгша ондо амгалан байдал хангахын түлөө нэгэдэлээ бэхижүүлхэ, сайгон захиргаанай эзэрхэг түримхэй түсэбүүдтэ шанга сохилто хэхэ, засагайнгаа революционно зургаануудые бэхижүүлхэ, орон доторхи революционно хүсэнүүдые хүгжөөхэ гэхэ мэтэ зорилгонуудые Революционно саг зуурын правительство бэелүүлхэ байна.

ШЭНЭ МАГАЗИНДА ОРОХОДО...

Улаан-Үдэ хотомной үдэрһөө үдэр бүри улам һайхан, болбосон түхэлтэй боложо байна. Үдын урда бэедэ бүхэли хото бодошоо гэхээр. 18-дахи, 20-дохи, 40-дэхи гэһэн шэнэ кварталнууд бии боложо, шулуун гэрнүүд жэрылдэн харагдана.

Үшөө 1972 ондо 20-дохи кварталда үндэр үндэр гэрнүүд бодоод байгша һэн. Харин мүнөө энэ квартал бүхэли районой зэргэ болоо гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэндэ ажаһуугшад түрүүшээр магазингүй байдаг һэн. Тэндэхид Никольско, Сосново посёлогуудай магазинуудта ошожо, эдеэ хоолоо худалдан абадаг байгаа. Харин мүнөө 20-дохи кварталда ажаһуугшад амарба: һаяхан эндэ жэмэс болон овощой магазин нээгдэбэ.

Энэ шэнэ магазиниие даагша Елена Ангархановна Михайлова нигэжэ хөөрэнэ:

— Бидэ түрүүшээр овощ болон фруктнуудые худалдадаг байгаабди. Харин мүнөө эндэхи хүн зоной эрилтээр һү, мяха, колбаса, үндэгэ худалдажа эхилээбди.

...Үнэхөөрөөшье энэ магазинда эдеэ хоол яһала элбэг. Жэмэсэй консервэнүүд, компот, варени, повидла болон бусад эдеэ хоолой зүйлнүүд тагууд дээгүүр элбэгээр табигданхай. Дабһалагдаһан капуста, үгэрсэ баһал бии. Һонгино, хартаабха худалдана. Яблока хододоо эндэ бии.

Дүй дүршэлтэй наймаалагшад эндэ ажаллана. Хүн зоной эрилтые хангахын түлөө тэдэнэр оролдоно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) наймаалагшад болон магазинай хүдэлмэришэд — А. Г. Емельянова, Е. А. Михайлова (магазиниие даагша), П. Д. Горбина, Н. Палухина, К. М. Антонова. Дуратай сагтаа яблока худалдажа абахадатнай болохо.

Д. БАЛДАНОВАЙ
фототекст.

ТОБШОХОНООР...

БЕЛГРАД. Байгша оной январь һарада Югославиин түмэр замаар 5,5 миллион тонно элдэб ашаан зөөгдэһэн байна. Тэрэнь, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 25 процентээр ехэ.

Скопледэхи түмэр замай узелай хүдэлмэришэд ажалай ехэ илалтаар шэнэ жэлые эхилээ. Белградай, Загревай түмэр замшад мүн лэ үрэ дүнгүүдые туйлаа.

ГАВАНА. Испаниин дарлалта мүлжэлгэһөө Кубые сүлөөлхын түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэ Карлос Мануэль де Сеспедесэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ эндэ нээгдэбэ. Кубын арадай үнэн хүбүүнэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай выставкын экспонадууд дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ.

МОНТЕВИДЕО. 1973 оной һүүл багта Уругвай хариин оронуудта 600 миллион тухай доллар үритэй байгаа. Ороной түбэй банкын мэдээнүүдэй ёһоор, нёдондо жэлэй июньһээ сентябрь болотор гадаадын оронуудта үри шэрэнь 27,7 миллион доллароор нэмэһэн байна.

ДАККА. Бангладешэй Арадай Республикын түүхэдэ түрүүшын уран зохёолшодой конференци хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Мянга шахуу делегат — поэдүүд, прозаигууд, хэлэ бэшэг шэнжэлэгшэд, оршуулгашад энэ ехэ суглаанда хабаадажа, бенгаль литературын хүгжэлтын асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Совет делегаци, мүн ГДР-эй, Венгриин, Монголой уран зохёолшод, Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой нэгэдэлэй түлөөлэгшэд, Индиин олон литераторнууд конференциин хүдэлмэридэ хабаадаа.

Литературын талаар бэеэ дааһан байдалтай республикын түрүүшын лауреадуудта Бангладешэй Арадай Республикын президент Мохаммедулла үндэр шагналнуудые барюулба.

(ТАСС).

ГАВАНА

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООМНАЙ БЭХИЖЭНЭ

ТАСС

Германиин Демократическа Республика — алдарта, хүсэн түгэс Советскэ Союзые тойрон жагсаһан социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй гол хубинь мүн. Бидэ энэ бүлын хубинь, нэгэ уг зорилгынгоо түлөө, пролетариадай агуу ехэ хэрэгэй түлөө, марксизм-ленинизмын илан мандахын түлөө тэмсэжэ байгаа хүсэнэй хубинь болонобди гэжэ Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро мэдүүлээ. Хани ёһоной албанай хэрэгээр Кубада ерээд байһан СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эрих Хонеккер түрүүтэй ГДР-эй партийно-правительственна делегациин Сьенфуэгос хотодо ерэлгэдэ зорюулагдаһан, ГДР-эй ба Кубын арадуудай хани барисаанай митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлэбэ.

ГДР хадаа Европо түбидэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй бодото гэшүүниинь болоно гэжэ Фидель Кастро мэдүүлээ.

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам ГДР-тэй, Советскэ Союзтай, мүн бусад социалис оронуудтай Кубын аха дүүгэй хани барисаан, харилсаа холбоон улам бүри ургажа байна гээд Фидель Кастро тэмдэглэбэ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эрих Хонеккер харюугай үгэ хэлэхэдээ, хүндэмүүшэ халуунаар угтаһанайнь түлөө Сьенфуэгосой хүн зондо, Кубын бүхы арадта баяр баясхалан хүргөө. Кубын Коммунис партиин хүтэлбэри доро Кубын ажалшад социализм байгуулгын хэрэгтэ ехэ амжалта, илалтануудые туйлаа гээд тэрэ тэмдэглэһэн байна.

Кубын, Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон улам үргэдэн хүгжэжэ байна гээд Э. Хонеккер хэлэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Олон миллион хүнүүдэй эрилтэ

ТАСС

США-дахи профсоюзай эгээл ехэ нэгэдэл — АФТ-КПП-гэй гүйсэдхэхэ комитедэй сесси Флорида штадтахи Бэл-Харбор гэжэ курортно хотодо боложо байна.

13,5 миллион гэшүүдые нэгэдүүлдэг, хэдэн арбаад һалбариин профсоюзуудые нэгэдүүлдэг АФТ—КПП-гэй хүтэлбэри американ ажалшадта тохёолдоһон хүндэ хүшэр сагтань сугларба. Һүүлэй үедэ юумэнэй үнэ сэн ехээр хүндэрнэ, мүнгэнэй сэн доошолно. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэтэйгээр ороной профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд предприятинуудай эзэдтэ хандана.

ҮНШАГТЬ[...] һонирхохо[...] байхат[...]

1800 ЖЭЛЭЙ ТУРША [...] ЗАҺАБАРИЛАГДА[...] ГҮЙГӨӨР...

ҮБГЭН БУУРАЛ Дина[...] рэнэй Румынидахи Казо[...] Марь гэдэг хангил хабс[...] хоорондуур урдан гараһ[...] зарта римскэ тоонуудта[...] урдын наранай часы [...] гайда һиилэгдээд, элеэр[...] рагдажа байдаг юм. Ц[...] бладайнь тэг дунда ми[...] стрелкэ бии. Энэ часы [...] сэрэгүүдэй булимтаран [...] дэлгын үе сагта бүтээ[...] байна гэжэ эрдэмтэд т[...] Хэрбээ тиигэбэл, үе саг[...] нөөшье зүбөөр харуулда[...] часы 1800 жэлэй турша [...] заһабарилагдангүйгөөр [...] жэ байна бшуу.

АГЫ НҮХЭН СООХ[...] САНАТОРИ

БАЙГААЛИИН угаа [...] холтой «бүтээлнүүдэй» [...] — Рабишка гэдэг агы [...] аяншалагшадай анхарал [...] татадаг юм. Газар доро[...] һайхан «ордонууд», хүн[...] ан амитадай дүрсэнүүд, [...] тунгалаг уһатай газар [...] нуурнууд хүнүүдэй ан[...] татадаг, һонирхол үү[...] байна.

Санатори бариха хүд[...] һаяар агы нүхэн соо [...] Болгариин медигүүдэй, [...] тэдэй һанамжын ёһоор, [...] хи байгаалиин уларил ор[...] альна астма гэдэг үбш[...] аргалалгада таарамжата[...] байна. Энэ санатори газ[...] рохи залнуудай нэгэн со[...] ригдажа, шухала хэрэгт[...] хы түхеэрэлгэнүүдээр ха[...] даха юм.

ДУНДАДА ЗУУН [...] ЖЭЛНҮҮДЭЙ ҮЕЫ[...] ХАШАРҺА МҮНГЭ[...]

ДУНДАДА ЗУУН жэл[...] тэ Сербидэ, Болгарида, Б[...] до хэрэглэгдэдэг байһ[...] мянган хашарһа мүнгэнһ[...] ридэһэн һонирхолтой кол[...] Белградта ажаһуудаг С. [...] риевич хадагалжа байда[...] Тэрэ һурагша байха [...] эдэниие суглуулжа эхилэ[...] Мүнөө С. Дмитриевич пен[...] гаранхай. Эдэ хашарһа м[...] нүүдынь научна ехэ удха[...] нартай байна. Үни удаа[...] соо шэнжэлгэ хэжэ, ур[...] мэдээжэ бэшэ байһан ду[...] зуун жэлнүүдтэ хабаата[...] хашарһа мүнгэ элирүүлэн[...] гээ.

Коллекционерэй бүхы [...] хашарһа мүнгэ суглуул[...] ехэтэ һонирходог. Һамган[...] хоёр үхибүүниинь тэр[...] үнэн туһалагшад юм.

АРСАЛАНАЙ ГҮЛГЭД[...] АФРИКА РУУ ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

ГЕРМАНИИН Демократ[...] ска Республикада 9 зоо[...] хүдэлдэг юм. Эгээл эртэ[...] дын зоопарк Дрезден хо[...] байдаг. Тэрэ 1861 ондо н[...] һэн. Эгээл һаяын зоопар[...] 15 жэлэй урда тээ Эрфу[...] баригдаһан байгаа. Жэл [...] 13 миллион шахуу хүн зо[...] зоопаркнуудта орожо [...] даг.

Берлиндэхи зоопарк [...] ехэнь юм. Тэрэ 130 гектар [...] майтай. 5 мянга гаран [...] ан амитад эндэ ажамида[...]

Германиин Демократи[...] Республикын зоопаркнууд[...] ан амитадай үдэжэ олош[...] до таарамжатай эрхэ бай[...] тай юм. Жэшээнь, Дрез[...] хи зоопарк соо — һарма[...] Лейпцигэй зоопарк соо [...] лан, уссуриин эрээн [...] нүүд гүлгэлһэн байна. Лей[...] гэй зоопарк соо гараһан [...] гүрөөһэнүүд Европын, [...] гай, Канадын олон зоо[...] нууд соо ажамидарна. [...] энэ зоопаркһаа арсалана[...] дэн гүлгэд... Африка ру[...] гээгдэбэ.

ЭГЭЭЛ ХУРДАН ТҮР[...]

КАМЕРУНАЙ түлээ[...] Давид Нгон Нжомбе орой[...] 5 час 9 минута соо [...] Африкын эгээн үндэр уу[...] Камерун гэжэ уулын [...] метр) оройдо гараад, [...] байна.

Тиигэжэ алдар суута[...] унтарһан вулканай оройдо[...] шуу түргөөр гараад бүх[...] тэрэ илалта туйлаа. Н[...] жэл Камерунай ан[...] Джон Экемэй туйлаһан [...] дые 35 минутаар үлүүлээ.

Энэ мүрысөөн хоёрдох[...] лээ үнгэргэгдэбэшье, өөр[...] зын заншалтай болоо. Ка[...] най элитэ мэдээжэ хүнгэ[...] ледүүд, дүтэ шадарай [...] тосхонуудта ажаһуудаг [...] нүүд энэ мүрысөөндэ хаб[...] на. Тиигэбэшье спортсм[...] нютагай шуран сүлхэ [...] шадтай тулалдажа б[...] байшоо. Тиин тэдэ хоёр[...] жэлээ урагшагүйдэбэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефо[...]

г. Улан-Удэ, ул. [...] ва 35. Телефоны: ре[...] ра — 54-54, приёмн[...] 54-93, зам. редакто[...] — 68-08, зам. редакто[...] 62-62, отв. секрета[...] 50-52, секретариат—[...] отделы: партийной жи[...] 60-91, сельского хоз[...] — 64-36, 63-86, пропа[...] и агитации — 56-23, [...] мышленности и стро[...] ства — 61-35, сове[...] строительства и быт[...] 69-58, культуры и шк[...] 60-21, писем и рабсе[...] ров — 67-81, инфор[...] 34-05, общественная [...] ная — 56-62, машинн[...] ро — 57-63, фотолаб[...] рия — 33-61.